

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

TEBÜK SEFERİ

Ramazanođlu
MAHMUD SÂMÎ

 ERKAM
YAYINLARI

ALLAH TEÂLÂ buyuruyor:

«Allah Teâlâ mü'minlerden canlarını ve mallarını cennet mukâbilinde satın aldı. Ve nefisleri bedelinde cennet verdi. Allah rızâsı için o mü'minler düşmanla mukâtele ederler, katlederler ve kendileri katl olunarak şehid olurlar ve bu mukatele bedelinde mü'minlere verilen cennet Tevrât ve İncil ve Kur'ân'da Allah Teâlâ üzerine sâbit bir va'd-i ilâhi oldu ki vukû'u kat'îdir. Ve Allah Teâlâ'dan ziyâde ahdini kim îfâ edebilir? Böyle kârlı mubâyaa üzerine terettüb eden netice izhâr-ı şâdumanîdir. İşte bu ticaret büyük kurtuluştur.

Tevbe Sûresi / 111

«Ey Mü'minler! Siz neş'eli ve neş'esiz her halde muhârebeye çıkın. Mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda düşmanlarınızla mücâhede edin. Eğer bilerseniz bu mücâhede sizin için daha hayırlıdır.»

Tevbe Sûresi / 41

TEBÜK SEFERİ

Rum Kayseri'nin Hazırlığı

Hicretin dokuzuncu yılında Medîne-i Münevvere'ye ansızın bir haber geldi. Tanassur eden kabîleler Roma Kayseri Hirakl'e mektup göndermişler; «Medîne-i Münevvere'ye tam hüçûm zamanıdır» demişler. Kayser de Kubad adındaki kumandanını kırk bin kişilik bir ordu ile -o zaman için pek muazzam bir kuvvettir- sefere çıkarmış, kabîleler de ona iltihak etmişler. Belka mevkiîne kadar gelmişlerdi.

Bu haber münâfıkların kötü hislerini uyandırdı. Münâfıkların reîsi Abdullah bin Übeyy bin Selûl: «Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- Romalılarla muhârebe etmeyi kolay mı sanıyor? Vallahi ben şimdiden onun da ashâbının da esir olarak bağlandıklarını görüyorum» demeye başladı. Henüz müslüman olanlar da bu propandaya inanır gibi oldular.

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efen-dimiz hazretleri de vakit zâyi etmeyerek hemen

düşmanı karşılamak üzere fütûrsuzca müslümanları harbe dâvet buyurdu.

Medîne'den ve etraftan akın akın mücâhidler geldiler. Ashâb-ı kirâmın zenginleri bu uğurda hemen bütün mallarını sarfettiler.

Rasûlullah (s.a.v)'in Cihâd Hutbesi Ve Ashâb-ı Kirâmın İâneleri

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük gazvesine çıkılacağı zaman, ashâb-ı kirâmı infâka teşvîk için bir hutbe irâd eylediler. Askerin techîzi için büyük yardıma ihtiyaç vardı.

İlk yardımı getiren Ebû Bekri's-Siddîk -radiyallahu anh- oldu. Malının tamamı olan dörtbin dirhemi getirdi ve Rasûlullah'a teslim eyledi. Rasûlullah:

- Ehl-ü ıyâline bir şey bıraktın mı?
- Onlara Allah ve Rasûlünü bıraktım.

Ömer İbnü'l-Hattab -radiyallahu anh- da malının yarısını getirdi. Rasûlullah:

- Ehl ü ıyâline bir şey bıraktın mı?
- Malımın yarısını bıraktım.

Rasûlullah Ebû Bekir ve Ömer'e hitâben:

«İkinizin arasındaki fark sözlerinizin arasındaki kadardır» buyurdu.

Sonra Osman bin Affan -radiyallahu anh- o kadar çok infâkda bulundu ki onun gibi infak eden olmadı.

Sadece Osman -radiyallahu anh- onbin askeri techiz etdi. Bunun için onbin dinarını tasadduk etti. En güzellerinden üçyüz deveyi techîz edilmiş olarak, elli kısrağı da techiz edilmiş olarak infâk eyledi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu infak karşısında kendini tutamayıp minbere çıktı ve:

– Allahım! Sen Osman'dan râzı ol, çünkü ben ondan râzıyım» diye duâ buyurdu.

Abdurrahman bin Avf -radiyallahu anh- dörtbin dirhem getirdi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– İnfâk ettiğini de ehl ü iyâline bıraktığını da Allah mübârek kılsın!» diye duâ buyurdular.

Allah bu duâ hürmetine malını bereketlendirdi de vefâtında dört zevcesinin her birine, sümûnünün rub'undan sekizbin dirhem kalmış idi. Malının sümûnü (sekizde biri) ise üçyüzbin dirhemden fazla idi.

Denildi ki:

Osman bin Affan ve Abdurrahman bin Avf -radiyallahu aņhuma- yeryüzünde Allah'ın hazînelerinden birer hazînedir ki devamlı sûrette Allah yolunda infak ederler.

Abbas -radiyallahu anh- de bir çok malını getirdi.

Talha -radiyallahu anh- da bir çok tasaddukta bulundu, Âsım bin Adıyy de yüz vesak hurma tasadduk eyledi.

Kadınlar verebilecekleri bütün zinetlerini Allah yolunda infâk etdiler.

Ebû Ukayl el-Ensârî bir sâ' hurma getirdi ve:

– Ya Rasûlallah! Bütün gece zevcelerimle iki sâ' hurmanın ikisini de tasadduk etmeleri ve zînetlerinin de bir kısmını tasadduk etmeleri için uğraştım. Birisi bir sâ' hurmayı ev için bıraktı, diğeri ise her şeyini Allah'a ikrâz eyledi, onu da işte getirdim, dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onun da infâka teşvik edilmesini emir buyurdular.

Münâfıklar bu hususda müslümanlara ta'n ü teşnî etdiler ve: «Abdurrahman ve Asım riyâ ve sum'a¹ niyetiyle verdiler. Ebû Ukayl de bir sâ' ile de olsa kendisinin ismi söylenmesi için bir sâ' hurma getirdi. Halbuki bundan daha fazlasını infâk edebilirlerdi. Halbuki Ebû Ukayl'in bir sâ' hurmasına Allah'ın ihtiyacı yoktur» dediler. Allah da bunun üzerine şu âyeti inzâl eyledi.²

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ
وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ
اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

«Münâfıklardan bazıları bir- rızâ vâcib ve nâfile olarak sadaka vermesini arzu edenleri zemediler.

1. Riyâ: Gösteriş; Süm'a: Yaptığı bir hayrın insanlar tarafından işitilip bahis mevzûu yapılmasından zevk almak.

2. Ruhul-Beyân: 1/927

Ve o mü'minleri de zemmederler ki onlar sadaka verecek fazla mal bulamaz. Ancak son derece tâkatları neye yeterse onu tasadduk ederler. İşte münâfıklar bu misillû kudretinin son derecesini sarf edenleri levh ve mü'minleri istihzâ ederler. Allah Teâlâ da âhirette onlara istihzâ muâmelesi yapar.

Binâenaleyh âhirette onlar için acıtıcı azâb vardır.»³

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ أَتَأْتَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ
الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ ﴿٢٨﴾
إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبَدِلَ قَوْمًا غَيْرَكُمْ
وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

«Ey mü'minler! Size ne gibi şey ârız oldu ki Rasûlünüz tarafından size rızây-ı Bâri için â'dây-ı dîn ile mücâhedeye çıkın denildiğinde ağırlaşıyorsunuz? Sanki evlerinize yapışmış gibi toprağınızdan ayrılmıyorsunuz! Ve bir takım mazeretler beyân etmekle geri kalmak istiyorsunuz. Yoksa âhiret bedelinde hayât-ı dünyâya mı râzısınız? Hayât-ı dünyâ ise âhiret bedeline nazaran çok azıcık bir şeydir.

Rasûlullah cihâda gitmenizi emrettikten sonra eğer siz azığınızı ve binitinizi hazırlayıp harbe gitmek

üzere bulunmaz iseniz Allah Teâlâ sizin üzerinize düşmanlarınızı musallat etmek ve kaht u galâ ve fiten gibi bir takım hatır ve hayâle gelmedik azâb ile size azâb eder. Ve Allah Teâlâ sizi sizden başka bir kavme tebdil eder. Ve sizi giderir. Ve sizden daha hayırlı ve Rasûlüne yardım eder bir kavmi sizin yerinize getirir ve siz tekâsül edip emr-i harbe imtisâl etmemenizden Allah Teâlâ'ya veyahud Rasûlüne cüz'î bir zarar bile îrâs edemezsiniz. Çünkü Allah Teâlâ her şeye ve bilhassa düşmanlarından intikama ve Rasûlüne yardıma kadirdir. Ve kudretinden hiç bir şey hâriç değildir.»⁴

Fahr-i Râzi, Nişabûrî, Kâdî ve Hâzîn'in beyânlarına nazaran bu âyet-i celîle Tebük gazâsı hakkında nâzil olmuştur.

Çünkü Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Taif'den Medîne'ye avdet buyurunca Rumeli gazâsı taraf-ı îlâhî'den emrolundu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbına gazâyâ gidileceğini emir buyurduğunda mevsim gayet hararetili ve gölgenin pek tatlı zamanı idi. Ortalıkta darlık va kıtlık Medîne'yi sarmışdı. Ve meyvelerin yeni yetişmeye başladığı bir zaman olduğu cihetle ashâb üzerine bu muhârebeye gitmek gâyet ağır geldi.

Bu âyet-i celîlede azâb ile murad: **İbn-i Abbas** -radiyallahu anh-'a göre habs-i matardır. Yahud azâb ile murad menâfi-i dünyeviyye ve uhreviyyenin kesilmesidir.

Emr-i Rasûlullah'a muhâlefet edenler dünyâ ve âhi-rette hâib ve hâsir, rezil ve rüsvây olurlar.

Azâbın, azâb-ı dünyâ olduğuna nazaran harbden imtinâ' edenler helâk olunca yerine başka bir kavmin geleceğini Vâcib Teâlâ hazretleri beyân buyurmuştur.

İşte bu âyet-i celîle fîsebîlillah cihâdın vâcib olduğuna delâlet eder. Şu halde gerek Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- tarafından gerekse Rasûlullah'dan başka bir emir tarafından cihâda gitmek emredilince emre imtisâl vâcibdir. Bu âyet-i celîlede harbe gitmekten imtinâ' edenler için tehdîd-i azîm vardır.

إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا
ثَانِي اثْنَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ
إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ
تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ
هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٠﴾

«Ey mü'minler eğer siz Rasûlullah'a yardım etmezseniz bundan evvel Allah Teâlâ muhakkak Rasûlüne yardım etti. O zamanda ki, iki kişinin ikincisi olduğu halde Mekke kâfirleri Rasûlullah'ı Mekke'den çıkardılar. Ve o zamanda Cebel-i Sevr'de bulunan mağarada idiler. Ve o mağarada buldukları sırada Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- kemâl-i tevek-

kül ve metânetle «korkma mahzûn olma, zirâ Allah'ın inâyeti bizimle berâber» diyordu.

Allah Teâlâ, Rasûlü üzerinde emniyet ve sukûnet indirdi. Binâenaleyh kalb-i nebevîleri müsterih oldu. Ve muâvenet-i ilâhiyyeyi refîki Ebû Bekir'e tebşir ile tesliye buyurdu. Ve Allah Teâlâ, Rasûlü'nü sizin görmediğiniz askerleriyle te'yid buyurdu. Ve Allah Teâlâ kâfirlerin mekr ü hileye dâir sözlerini aşıyağı kıldı. Beyne'n-nâs kelâmının asla itibârı kalmadı. Ve Allah Teâlâ kendi kelimesi olan tevhidi dâima yüksek ve âli kıldı. Binâenaleyh ilâ yevmi'I-kıyam bakidir. Ve Allah Teâlâ herkes üzerine gâlib ve her ne işlerse hikmete muvâkıftır.⁵

إِنْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾

«Ey mü'minler! Siz neş'eli neş'esiz her halde muhârebeye çıkın. Ve malınızla ve canınızla fi sebîllah düşmanlarınızla mücâhede edin. Eğer bilir iseniz şu mücâhede sizin için mücâhedeği terketmekten hayırlıdır.»⁶

Ebû Mûsâ el-Eş'âri -radıyallahu anh- der ki:

Arkadaşlarım Tebük gazâsına gitmek için bir kaç devenin ihsânı taleb-i ma'rûzunda beni Nebî -sallallahu

5. Tevbe Sûresi / 40

6. Tevbe Sûresi / 41

aleyhi ve sellem- hazretlerine gönderdiler. Ben de varıp, «Ya Rasûlallah! Bu ceşşü'l-usrede maiyyetimde bulunacak arkadaşlarım, siz Efendimizden rakûbları için bir kaç deve talebi ma'rûzunda beni gönderdiler» dedim. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Hazretleri de:

«Vallahi ben sizi hiç bir şeye irkâb etmeyeceğim» diye yemin buyurdu.

O sırada bilemem neden ise zât-ı risâletpenâhîlerine gayet gadabnâk olduğu halde rast gelmiş idim. Ve Rasûlullah'ın reddetmesinden mahzûn ve bana karşı gönlünde bir dargınlık bulunmasından endişe ederek kederli bir halde geri döndüm. Arkadaşlarımın yanına varıp Rasûlullah ne dedi ise onlara haber verdim.

Sonra aradan ancak bir saat kadar geçmişti. Bilâl-i Habeşî'nin:

Yâ Abdellah bin Kays diyerek seslendiğini işittim. Hemen cevâb verdim. «Rasûlullah seni dâvet ediyor, hemen icâbet et» dedi. Ben de hemen Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in huzûruna varınca o sırada Sa'd bin Ubâde'den aldığı -ikişer ikişer iple bağlı- altı deveye işâret ederek:

– Şu çifti al, şu çifti al da bunlarla arkadaşlarının yanına git ve onlara muhakkak Allah Teâlâ Hazretleri veya muhakkak Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-sizi bu develere yüklemeyi diler. Siz bunlara bininiz, diye söyle» buyurdu.

Ben de develerle arkadaşlarımın yanına giderek Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- sizi bu develere yüklemek

ister, dedim. Ve arkadaşlarıma hitâben: Benim size Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in söylemediği bir sözü hikâyeye etmiş olduğumu zannetmeyesiniz. Vallahi ben sizin yakantızı bırakmam. Ta ki Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bana verdiği red cevâbını işidenlerin nezdine varıp bazınıza tasdik ettireceğim, dedim. Arkadaşlarım da sen bizim nazarımızda doğru sözlüsün. Buna hâcet yok ise de madem ki böyle arzu ediyorsun bizim içimizden birini gönderelim, dediler. Evvelce Ebû Musâ'yı yemin ile reddettiği ve sonra da altı deve ihsan buyurduğuna dâir Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sözünü istima' eden kimselerin yanına varıp aynı kelâmı onlar da Ebû Musa'nın dediği gibi tasdik ettiler.⁷

Seferberlik şevki ve heyecânı son haddini bulmuş fakir olup da Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- tarafından levâzım-ı seferiyeleri te'min edilmeyerek geri kalmaya mecbûr olanlar ağlaşıyorlardı. Bunlardan biri de Uleyye İbn-i Yezîd -radiyallahu anh- idi.

Hz. Uleyye'nin Cenâb-ı Hakka Niyâzı

İbn-i Kayyim'in rivâyetine göre: Uleyye bin Zeyd teheccüd namazından sonra Cenâb-ı Hakk'a şöyle niyâz etmiştir:

– Allah'ım! Sen Cihâd emrettin. Ve cihâda teşvik ve terğîb buyurdun. Sonra da Peygamberin ile berâber gazâya gitmek kudretini bana vermediğin gibi Peygamberinin

7. Zübetü'l-Buhârî 854. Sahih-i Buhârî tecrid-i Sarîh Terc. 10/415

eline de beni üstüne bindirecek bir deve bırakmadın. Allah'ım bilirsin ki ben her bâdirede üzerime düşen mal, can, nâmus borcunu veren bir kulunum, dedi. Sabah namazından sonra Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- cemâata:

– «*Bu geceki sadakacı kişi nerededir?*» buyurdu. *Kimse kalkmadı.* Tekrar «*nerede ise kalksın*» buyurdu.

Uleyye kalktı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– «*Ey Uleyye müjde sana! Hayatım yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki sen, zekât ve sadakası kabul olanların divanına yazıldın*» buyurdu.

Artık sefere çıkmak zamanı hulûl etmişti. Etraf kabilelerden takım takım mücâhidler Medîne'ye gelmişlerdi.

İbn-i Sa'd'in beyânına göre ordunun umûmi kuvvetleri otuzbin ere bâliğ oldu. Onbin de sûvâri var idi.

İbn-i Esir kırkbin nefer olduğunu rivâyet etmiştir. Hâkim'in de daha fazla olduğuna dâir rivâyeti vardır.⁸

Medine'de Hazret-i Ali'nin İstihlâfı

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Medîne'de Hz. Ali -radiyalahu anh-'ı kâim-makam bıraktıktan sonra münâfıklar Hz. Ali gibi cenk eri bir kahramanın Medîne'de bırakılmasını vesîle-i tezvîr edinerek «artık bu Ali'ye karşı

8. Sahih-i Buhârî, Tecrid-i Sarih terc. 10/417

istiskaldır» demeleri üzerine Hz. Ali silâhlanıp Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in arkasından yetişerek hadîs-i şerife göre aralarında şu muhâvere cereyân etmiştir:

Sa'd İbn-i Ebî Vakkas -radiyallahu anh-'den rivayete göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük gazasına çıkmış ve Ali -radiyallahu anh-'ı Medîne'de vekil bırakmıştı. Fakat Hz. Ali:

– «Ya Rasûlallah! Beni çocuklar ve kadınlar içinde vekil mi bırakıyorsun?» demesi üzerine:

– «*Ya Ali! Bana nisbetle sen Mûsâ'ya nisbetle Hârûn menzilesinde olmaya râzı olmaz mısın? Şu kadar ki, benden sonra peygamber yokdur*» buyurdu.⁹

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- ordugâhını Medîne civârında «Seniyyetü'l-Vedâ» (Ayrılık Tepesi) mevkiinde kurmuşdur.

Münâfıkların Durumu

Münâfıkların reisi Abdullah bin Übeyy de kendi etbârını çekip ayırınca Zübâb tepesinde toplandılar. Fakat İslâm ordusu hareket edince Abdullah bin Übeyy bir kısım etbâr ile geri döndü. Bir kısmı da ganîmet maksadıyla sefere devâm ettiler. Fakat bunlar da sefer esnâsında münâfıkâne söz söylemekden geri durmuyorlardı.

Bir aralık Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Kusvâ namındaki devesi kaybolmuştu. Münâfıklardan

Zeyd bin Ebî Salt bunu fırsat bilerek, «tuhaf şey Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- peygamberim der ve göklerden haber verir, halbuki devesinin nerede olduğunu bilmez» demiş. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz «*Vallahi ben bir şey bilmem illâ Cenâb-ı Hakk'ın bildirdiğini bilirim. Şimdi Cenâb-ı Hak bana bildirdi ki, deve filân vâdide filân yerde yuları bir ağacın dalına ilişip kalmış gidin getirin*» diye buyurdu. Hemen oraya vardılar filvâkı deveyi o halde bulup getirdiler.

Yine Tebük'e giderken münâfıklardan süvâri müfrezesi ön tarafta kendi aralarında Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbı ile istihzâ ediyordular.

Münâfıklardan Vedîa bin Sâbit mücâhidleri harb ve cihaddan tenfir için «Şu adama bakınız. Şam kal'alarını fethetmek istiyor? Ne münâsebet? Benî Asferle harbi, Arabın biriyle harb mi sanıyor?» demişti.

Münâfıklardan Muhsin bin Humeyre de: Sonra hakkınızda Kur'an iner de bu söylediklerinizi Muhammed'e -sallallahu aleyhi ve sellem- bildirir, demişti.

Bunların bu sözü vahy-i ilâhi ile Rasûl-i Ekrem -sallallahü aleyhi ve sellem-'e malum olunca Ammar bin Yasir -radiyallahu anh-'ı gönderdi. Bu müfrezeyi huzuruna getirtti. İbtida inkar ettiler.

Sonra Rasûl-i Ekrem bu muhâvereyi aynen hikâye edince «Biz sana ve ashâbına dair bir şey konuşmadık. Belki kervan âdetince yola kolaylık olsun için bâtil sözlerle daldık ve oyun oynadık» demeleri üzerine şu ayet-i celfîenin nâzil olduğu mervidir.

وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ
 بِاللَّهِ وَأَيَّاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤْنَ ﴿٦٥﴾

«Allah hakkı için sen onlara suâl etmiş olsan ve desen ki ne için beni zemm ve mü'minleri istihzâ ettiniz? Onlar derler ki, «Biz bâtila daldık oyun oynadık.» Habibim sen onlara «Allah'ı ve Allah'ın âyetlerini ve Rasûlünü mü istihzâ eder oldunuz?» de.»¹⁰

İşte pek iyi anlaşılıyor ki Tebük seferi kadar hiç bir gazada münâfıkların mel'aneti Kur'ân-ı Mübîn âyetleri ile günü gününe kadar geniş olarak teşhîr edilmemiştir.

Bu cihetle Tebük seferine «Gazve-i Fâdiha» (rüsâyılık gazâsı) denilmiştir ki, münâfıkların iç yüzleri ve bütün kirli maskeli libâsları teşhir edilen mühim bir gazâ demektir.

Safvân bin Ümeyye -radiyallahu anh- «Rasûlullah ile bu gazâda buldum. Bunca bulunduğum gazâların en zorlusu bu gazâdır» der idi.

Ebû Hayseme -radiyallahu anh-:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük seferine azîmet buyurduktan bir gün sonra Hayseme -radiyallahu anh- hurma bahçesine geldi. Hurma arşinde hasır serdi, etrafını suladı. Soğuk su getirdi yaş hurma

10. Tevbe Sûresi / 65

koydu. Ebû Hayseme şu nâil olduğu nimetleri ve Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şiddetli harâretli bir günde yol üzere gider olduğunu düşününce derhal ayağa kalkarak «Rasûlullah meşakket içinde gider iken bu rahatlık benim için hayır değildir» dedi. Ve o nimetlerin cümlesini terk ederek devesine bindi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e yol üzerinde ulaştı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Ebû Hayseme'nin bu hareketinden memnun oldu. Ve hayırla duâ buyurdu. Uhud gazâsında bulunmuştu. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in duâsı berekâtı olarak Yezid'in zamanına kadar muammer oldu.

Semûd kavminin meskeni olan Hicr vadisine varıldığında Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- orduya Allah'ın gazâbına uğrayan bu kavmin suyundan içilmemesini, abdest alınmamasını ilân etti. Hatta bu su ile hamur yoğurulmuş ise onun da develere yedirilmesini ve bundan bir şey yenilmemesini emir buyurdu.

Sahihayn'da rivâyet olunduğuna göre: Hicr diyârına varıldığında Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– *Bu gece şiddetli bir fırtına çıkacaktır. Herkes develerini sıkı bağlasın ve bulunduğu yerde otursun ayağa kalkmasın»* diye emr ü ilân etti. Hakikaten şiddetli bir kasırga olmuştu. Abdeste kalkan bir kişiyi kasırga yere çarpmış ve devesini aramaya giden bir başkasını da Tay dağına atmıştı.

Hicr vâdisinden, Vâdî'l-Kurâ'dan geçerek Tebûk'e varıldı. Fakat buralarda gerek Kayser ve gerekse Arab kabileleri nâm-ı hesâbına hiç bir harekete tesâdüf olunmadı.

Medîne'ye gelen haberin aslı olmadığı anlaşıldı. Ve buradan ileriye de gitmeye lüzum görülmedi. Tebük'de yirmi gün kadar kalındı. Bu sırada **Kayser-i Rum Herakliyus**, Humus vilâyetinde idi. Kayser'in burada bulunduğu bir sırada Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-'in mükemmel bir ordu ile Şam civarına kadar gelmesi «Roma devletine karşı meydan okumak» demek olduğundan bu seferin siyâsi ehemmiyeti pek büyüktü ki bu durum her tarafa dehşet verdi.¹¹

Eyle, Ezrâh, Cerbe Melikleriyle Sulh Akdi

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendizimiz hazretleri Tebük'de bulunduğu sırada Bahr-i Ahmer (Kızıldeniz)'in şimâlinde ve Akabe körfezinin müntehâsında deniz sâhilinde Eyle hükümdarı Yuhanna gelip üç yüz altın cizye vermek üzere ahd ü emân diledi. Ona bir ahidnâme verildi. Hulâsaten meâli:

«Eyle halkı ile Şam, Yemen sahili ahâlisinden Eylelilerle berâber bulunanlar Allah'ın ve Rasûlünün zimmetinde ve ahd-i emânındadırlar. Herkes tam hürriyete mâliktir. Denizde olsun karada olsun herkes dilediği tarafa gitmek hakkını hâizdir. Men' etmek helâl değildir.»

Dûmetü'l-Cendel hükümdarı Ukeydir bin Abdilmelik Nasârâ dininde olup Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Hâlid İbn-i Velid -radiyallahu anh-'ı 420 sūvâri ile oraya gönderdi. Hz. Hâlid, Ukeydir'i kal'a haricinde

11. Tecrid-i Sarîh Tercemesi 10/421

havassı-ı etbâıyla gezer iken yakaladı. Kardeşi Hassam'ı öldürdü. Ukeydir'i Huzûr-ı Nebevî'ye getirdi ise de Onunla da ikibin deve, sekizyüz at, dörtyüz zırh, dörtyüz mızrak vermek üzere sulh yapılarak salıverildi.

Şam beldelerinden Cerbe, Ezrâh beldesi ki ikisinin arası üç mil mesâfedir. Onların ahalîsi de senevî yüz altın cizye vermek üzere ahd ü emân dilediler. O vechile ahidnâme verildi.

Tebük Seferi -harb edilmemekle berâber- siyâsi nokta-i nazardan pek büyük ehemmiyeti hâizdir. Şarkî Roma İmparatorluğu ki o devrede Hıristiyanlık âleminin şevketini temsil ediyordu. İslâmiyyetin bânîsi Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- tarafından hicretin dokuzuncu yılındaki Lemhatü'l-basar denilecek kısa bir zamanda böyle kaviiyyü'ş-şekime bir devlete karşı meydan okuyacak derecede bir varlık gösterilmesi hiç bir milletin tarihinde kayd edilmemiştir.

Bu Sefer Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-'in son gazâsı olup sâatü'l-usre denilmiştir.

MÜNÂFIKLAR

لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلَكِنْ
بَعَدَتْ عَلَيْهِمُ السُّعْيَةُ وَسَيَاخِلُفُونَ بِاللَّهِ لَوْ اسْتَطَعْنَا
لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ﴿٤٢﴾

«Eğer davet olunan seferde dünya menfaatleri yakınca hâsıl olmuş olsa ve gidilecek mesâfe de kolay olsa idi o menfaate nâil olmak için derhal davetine icâbetle sana ittibâ ederler idi. Ve lâkin seferin mesâfesi uzun, meşakkati çok ve Rum milleti ile gazâ etmek onların indinde müşkil olmasına binâen ganîmete nâil olmak ümîdi kısa olduğundan icâbetten imtinâ ve muhâlefet ettiler.

O münâfıklar Tebük gazâsından avdette huzûr-ı Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de Cenâb-ı Allah'a yemin ederler. Ve makâm-ı i'tizârda: «biz muktedir olsa idik sizinle gazâyâ çıkar idik» derler. Ve bu yeminleriyle nefislerini ihlâk ederler.

Halbuki Allah Teâlâ onların muhakkak yalancı olduklarını bilir.»¹²

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذِنْتَ لَهُمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعَنَ لَكَ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ ﴿٤٣﴾

«Ya Ekreme'r-rusûl! Allah Teâlâ senden vâkı olan zelleği afvetdi. Hangi sebebe mebnî münâfıklara izin verdin? Sâdık olanların sıdki tebeyyün edip yalancıları sen bilinceye kadar onlara izin vermemeli idin.»¹³

Münâfıkların Savaşa Gİtmek İçin İstizân Etmeleri

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا
بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ
الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ
فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ ﴿٤٥﴾

Allah Teâlâya ve yevm-i âhirete îmân eden mü'minler mallarıyla ve canlarıyla mücâhede etmeye Habib'im senden izin talep etmezler. Ve Allah Teâlâ muttakileri herkesden ziyâde bilicidir.

12. Tevbe Sûresi / 42

13. Tevbe Sûresi / 43

Harbe gitmemek için senden izin isteyenler ancak Allah Teâlâ'ya ve yevm-i âhirete îmân etmeyen münâfıklardır. Zirâ onların kalbleri şekketti ve şübheye vardı. Binâenaleyh onlar mütereddid ve mu-tehayyirlerdir.»¹⁴

Vâcib Teâlâ Hazretleri münâfıkların Tebük gazâsından tahallüfe istizânlarının bir özüre müstenid olmayıp keyfi ve rahatları için olduğundan özürleri kabûle şâyân olmadığını beyânla iktidarlardı olduğu halde iktidârları olmadığından bahsetmelerinin yalan olduğunu beyân etmek üzere:

وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَكِنْ كَرِهَ اللَّهُ
 انْبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ أَفْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿١٦﴾
 لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَا أُضْعِفُوا
 خِلَالَكُمْ يَتَغَوَّنُكُمُ الْفِتْنَةُ وَفِيكُمْ سَمَاعُونَ لَهُمْ وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

«Eğer o münâfıklar Tebük gazâsına çıkmak murâd etmiş olsalardı o sefer için azık, binit ve âlât-ı harbiyye vesâir levâzımât-ı seferiyyeyi hazırlarlardı idi. Zirâ hazırlanmaya kudretleri var idi. Lâkin onlar harbe gitmek istemediklerinden Allah Teâlâ onların (münâfıkların) sizinle berâber harbe gitmelerini kerih görür idi. Kalblerinde fütûr, durgunluk, korku halk

etti. Ve taraf-ı risâletden onlara «Haydın oturanlarla siz de oturun» yani çocuklarla kadınlarla berâber oturun denildi.

Eğer münâfıklar sizinle berâber harbe gitmiş olsalar idi size ancak şer ve fesâd ziyâde ederlerdi.

Biniltlerini sür'atle sürerler ki aranızda girip de esrârınıza vâkıf olsunlar. Ve sizin içinizde onlar tarafından gönderilmiş casuslar vardır. Menfaatimize olan şeyleri saklarlar. Ve mazarratınıza olan şeyleri âleme ifşâ ederler. Halbuki bu misillü fesâd ilkâsına çalışıp ehl-i İslâmı zaafa duchar etmekle zulmeden zâlimleri Allah Teâlâ bilici ve ilminin muktezasına göre mücâzat edicidir.»¹⁵

Bu âyet-i celîlede kâfirlerin İslâm askeri içinde bulunmasının fesâddan hâlf olmayacağına işâret vardır. Binâenaleyh Müslümanların kâfirlerle zarûri ihtilâtlarında ehl-i İslâmın esrârından bir şey söylememeleri lâzımdır.

وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ ائْتِنِّي اِي وَلَا تَقْتَبِي اِلَّا فِي الْفِتْنَةِ
سَقَطُوا وَاِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيْطَةٌ بِالْكَافِرِيْنَ ﴿٤٩﴾

«Münâfıkların bazıları: «Bana izin ver, yâ Rasûlallah, beni fitneye ilkâ etme» dediler. Âgâh olun ki onlar izin istedikleri zaman fitneye düşmüşlerdi. Ve cehennem kıyâmet gününde kâfirleri ihâta edicidir.»¹⁶

15. Tevbe Sûresi / 46-47

16. Tevbe Sûresi / 49

Hâzin Tefsiri'ne nazaran bu âyet-i celîlenin sebebi-nuzûlü:

Kays oğı Cûd, bir kavmin reisi olup huzûr-ı risâlete gelerek Tebük seferine gitmek için «Ya Rasûlallah! Beni kavmim bilir. Kadınlara meftûnum. Fitneye dşşerim. Hem de evim yalnızdır. Malım da çoktur, sana malım ile iâne edeyim. Beni fitneye ilkâ etme» deyince bu âyet-i celîlenin nâzil olduğu mervîdir.

قُلْ لَنْ يُصِيبَنَا إِلَّا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٥١﴾

«Ya Ekreme'r-rüsûl' münâfıklara de ki: «Elbette bize kötülük dokunmaz. Ancak Allah'ın bizim için levh-i mahfuzda yazdığı şey dokunur. Şu halde hayır ve şer her ne ki isâbet ederse Allah Teâlâ'nın takdiri iledir. Zirâ Allah Teâlâ bizim umûrumuza mütevellî, muîn ve nâsırdır. Hayat ve memâtımızda bizi hıfzedicidir.»¹⁷

Binaenaleyh mü'minlerin ancak Allah Teâlâ'ya mütevekkil olması lâzımdır. **Fahr-i Râzi** ve **Hâzin**'in beyânları vechile bihakkın tevekkül ancak Allah Teâlâ'ya olup Allah'tan başkasına tevekkül câiz olmadığına işâret için اللّٰهُ عَلَىٰ lafzı tevekkül üzerine mukaddem vârid olmuştur.

Mü'minlerin işlerini ancak Cenâb-ı Hakk'a havâle etmesini Allah Teâlâ emir buyurmuş. Ve bu âyet-i celîle ile

Cenâb-ı Hak «münâfıkların esbâb-ı âdiyede tesir vardır» diyerek itirazlarını iptâl etmiştir.

Hulâsa: İnsanlara iyi ve kötü her ne isâbet ederse Cenâb-ı Allah'ın yazması ve takdîri ile olduğundan mü'minlerin ancak Allah Teâlâ'ya tefvîz-i umûr etmeleri lâzım olduğu bu âyet-i celileden müstefâd olmuştur.

يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَهِزُوا إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ ﴿١٤﴾

«Münâfıklar kalblerinde olan nifaklarını haber verecek bir Sûrenin kendi üzerlerine nâzil olmasından korkarlar.

Habibim Sen onlara «Ey münâfıklar! Siz mü'minleri istihzâ edin. Tahkikan Allah Teâlâ korktuğunuz şeyi açığa çıkaracaktır» de.¹⁸

Bu âyet-i celile münâfıklardan oniki kimse hakkında nâzil olmuştur.

Münâfıkların Rasûlullah'a Sû-i Kasd Teşebbüsü

Tebük gazâsından dönerken Medine'ye yakın bir mahalde Akabe'ye yükselindiği zaman gecenin karanlığında bineğinin arkasından Rasûlullah'ı uçuşuma düşürmek

ve öldürmek üzere on iki kişi aralarında karar verip binittii olarak yolu beklediler.

Cebrâil -aleyhisselâm- bu hareketlerini haber verdi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in devesini Ammar bin Yâsir -radiyallahu anh- çeker ve Huzeyfe -radiyallahu anh- da deveyi sürer idi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- yol üzerinde duran bu münâfik oniki kişinin binittlerinin kafalarına vurmasını Huzeyfe'ye emir buyurdu. Huzeyfe de binittlerine kamçısını çırpıştırınca binittleri ürkttü. Onlar da çekildiler.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de selâmetle geçti.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Huzeyfe'ye:

– «*Bunlar kimdir?*» buyurdu.

– Bilmem, deyince Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bunlardan herbirinin isimlerini ve babalarının ve dedelerinin isimlerini haber verdi. Huzeyfe -radiyallahu anh-:

– Ya Rasûlallah! Onları öldürmek için bazı kimseler gönderseniz, deyince:

– «*Bize Allah Teâlâ kâfidir*» buyurdur.

Bu oniki münâfik bir yerde gizli konuştuklarında bir âyet nâzil olup konuştuklarını haber vermesinden endişe etmişlerdi. Cibril-i Emin haber vermesi üzerine Rasûlullah onları huzûruna celb ile:

– «*İçinizde filân ve filân meseleleri konuşanlar var. Onlar ayağa kalksınlar tevbe ve istiğfâr etsinler, ben de*

şefâat edeyim» buyurdu. Fakat ayağa kalkan olmadı. Onun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– Kalk ya filân ve filân diyerek oniki kişinin isimlerini saydı. Onlar kalktılar. «Biz günahımıza tevbe edelim, sen de şefâat et» dediler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de:

– «Evvel-emirde kalksa idiniz ben şefâat edecektim. Allah Teâlâ da kabûl ederdî. Ve lâkin o hal geçti. Zaman fevt oldu. Çıkın buradan» buyurdu.

Ve nidâsını münâfıkların hepsi çıkıncaya kadar kesmedi ve «çıkın» nidâsı devam etti. Bunlar ne kadar münâfik iseler de Rasûlullah'ın hakiki resûl olduğunu bilirler ve lâkin hasedlerinden îmân etmezlerdi. Ve kendi ayıplarını haber verecek âyetin de nâzil olmasından korkarlar idi. Böyle iken korktukları başlarına geldi. Ve bu âyet-i celîle nâzil oldu.

يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا
بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا نَعَمُوا إِلَّا أَنْ
أَغْنِيَهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا يَكُ خَيْرًا لَهُمْ
وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ﴿٧٤﴾

«Münâfıklar bir şey demediklerine Allah'a yemin ederler. Halbuki onlar muhakkak kelime-i küfür

söylediler ve İslâm olduktan sonra kelime-i küfür söylemekle kâfir oldular. Ve nâil olmadıkları ve olmayacakları günâhı kasedtiler. Onlar bu günahı hiç bir sebebe mebnî kasedmediler ancak Allah'ın fazl u kereminden ve Rasûlü'nün emvâl-i ganîmetinden onları zengin kılmadıklarından dolayı Rasûlullah'ı katletmek cinâyetini kasedtiler. Eğer münâfıklar tevbe ederlerse onlar için hayırlı olur ve eğer tevbeden i'râz ederlerse Allah Teâlâ onlara dünyada ve âhirette acıtıcı azâb ile azâb eder. Ve yer yüzünde onlar için hiç bir dost ve yardımcı bulunmaz.»¹⁹

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Tebük'de ikamet buyurduğu sırada kendisine vahiyler geliyor. Ve Tebük seferinden geri kalanları mütemâdiyem ayıplıyorlardı. Cüllâs bin Suveyd adındaki bir münâfık dedi ki:

– «Eğer Muhammed'in -sallallahu aleyhi ve sellem- kardeşlerimiz için söyledikleri doğru ise eşeklerden alçak olalım.» Bu sözü işiden Âmir bin Kays derhal cevâb verdi.

– «Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- muhakkak sâdıktır. Siz ise eşeklerden alçaksınız.» Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medîne-i Münevver'e avdet buyurunca Âmir keyfiyeti arzetti. Cüllâs, «bana iftira ediyor ya Rasûlallah!» dedi.

Bunun üzerine Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- minberin önünde and içmelerini emretti.

Cüllâs da ikindiden sonra minberin önünde ayağa kalktı öyle bir söz söylemediğine, Âmir'in kendisine iftirâ

19. Tevbe sûresi, 74

ettiğine dâir kendinden başka hiç bir tanrı bulunmayan Allah'a yemin etti.

Âmir de onun bu sözü söylemekle iftira etmediğine kendinden başka hiç bir tanrı bulunmayan Allah'a yemin ettikten sonra ellerini yukarı kaldırdı:

– «Ya Rabbi Peygamberine doğru söyleyeni tasdik, yalancıyı tekzib eden bir âyet gönder!» diye duâ etti.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile diğer mü'minler de «Âmin» dediler. Derhal bu âyet-i celîle nâzil oldu.

لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ
مِنْكُمْ نُعَذِّبُ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾

«Ey münâfıklar siz i'tizâr etmeyin. Zirâ siz imânınızdan sonra küfrü izhâr ettiniz. Biz sizden işlediği günahlarına nedâmet ettiği için bir tâifeyi afveder isek diğer bir tâifeye nifâka devam ettiğinden dolayı azâb ederiz.»²⁰

Afvolunan tâife ile mürad rivâyete nazaran yalnız bir kimsedir ki, Hamir Eşcâi'nin oğlu Mehaş'dır. Bu zat hal-i nifâkında diğerlerinin Rasûlullah'a ta'nına güler ise de kendi asla ta'n etmezdi. Bu âyet nâzil olunca tâib ve müstağfir olmuş ve tevbesine: «Ya Rabb! Ben fi-sebîlillah şehid olayım ve şehid olduğum mahalli kimse bilmesin, hattâ ben gasl ettim, kefenini sardım ve defin ettim diyen bulunmasın» duâsını da ilâve etmiş.

20. Tevbe sûresi, 66

Bu duâsının eseri olarak Yemâme'de mürtedlerle muhârebede şehid olduğu, mahallini de hiç kimse bilmediği ve cenâzesinden de eser görülmediği mervîdir.

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا
 أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا
 لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا
 يَفْقَهُونَ ﴿٨١﴾

«Rasûlullah'ın hilâfına mücâhedeye gitmeyip de hânelerinde oturanlar ferah ederek mallarıyla ve canlarıyla mücâhede etmecliği kerîh gördüler. Ve muhârebeden kaldıklarına mesrûr oldular. Ve gazâyâ gidecek mü'minlere «sıcakda dışarı çıkmayın, muhârebeye gitmeyin» demekle ehl-i imânı gazâyâ gitmekten men etmeye çalıştılar. Habibim, sen onlara de ki: «Eğer bilmiş olsalar cehennem ateşi harâretde daha ziyâdedir.»²¹ Bu sözlerinin cehenneme girmelerine sebep olacağını bilsinler.

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ
 فَقُلْ لَنْ تَخْرُجُوا مَعِيَ أَبَدًا وَلَنْ تُقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ
 رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِفِينَ ﴿٨٢﴾

21. Tevbe sûresi, 81

«Ya Ekreme'r-rusûl! Allah Teâlâ şu gazâdan seni münâfıklardan bir tâife cânibine döndürüp onlar da senden muhârebeye çıkmak üzere izin isterlerse sen onlara cevâb olarak de ki: «Siz benimle berâber ebeden gazâyâ çıkmaz ve benimle berâber bir düşmanla elbette mukatele etmezsiniz. Zirâ siz birinci defada oturmaya ve harbe gitmeyip hânenizde kalmaya râzi oldunuz. Binâenaleyh muhâlefet edenlerle berâber eskiden oturduğunuz gibi yine oturun»²² demekle münâfıkların gazâyâ lâyük olmadıklarını herkese bildirdi.

Bu âyet-i celîle münâfıkları huzûr-ı risâletden men'dir. Yani «Defolun gidin huzûr-ı risâletden» demektir.

Bunları harbden men'in hikmeti: Onların harbe gitmesinde melhûz olan fesaddir. Çünkü ehl-i İslâm ile harbe gitseler mutlaka fesad ilka ederek harbin gâib olmasına sebep olacaklarından harbe gitmekten men olunmuşlardır. Ve müslümanlarla aralarında münâsebet min vechin kesilmiştir.

Şu halde bir kimse mekr ü hîle, gadr ü fesâd gördüğü kimselerden velev ki akrabası da olsa kat'-ı münâsebet etmesi câiz olduğuna bu âyet-i celîle delâlet eder.

Reisü'l-münâfıkîn Abdullah Bin Übeyy

Abdullah bin Übeyy bin Selûl²³ Medîne münâfıklarının reîsidir. Câhiliyet devrinde Hazreciler'in reîsî idi. Hic-

22. Tevbe sûresi, 83

23. Selûl, Huzâadan bir kadının adıdır

ret-i seniyyeden sonra zâhirde müslüman olmuştu. Fakat teşkil ettiği münâfık bir hizbin riyâsetinde gizli, âşikâr her türlü şer ve fesâd îkâından geri kalmıyordu.

Müslümanların en müşkil zamanlarında İslâm hey'et-i ictimâiyyesini inhilâle uğratacak fırsatlar gözetir ve hiç birisini kaçırmazdı. Câhiliyet devrinde Hazrec kabîlesinin reisi bulunduğundan nifakî hareketleri kabîlesi halkı üzerinde tesir ediyordu.

Bunun idâre ettiği zümre-i habîsenin ahvâli müstakil bir süre-i celile ile şöyle tasvir buyurulmuştur:

إِذَا جَاءَكَ الْمُتَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ
 وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُتَافِقِينَ
 لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ
 اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ
 آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾
 وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ
 لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهم كَانَهُمْ خَشَبٌ مُسْتَدَدٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْخَةٍ
 عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى
 يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾

«Münâfıklar huzuruna geldiklerinde: «Senin Rasû-
 lullah olduğuna îmân ve şehâdet ederiz» derler. Hiç

şüphesiz Allah da bilir ki sen Allah'ın Rasûlüsün. Yine Allah şehâdet eder ki bu münâfıklar zümresi îmân ve şehâdet iddiâsında yalancılardır. Huzurundaki îmânları mücerred hayatlarını korumak ve müslümanları Allah yolunda mücâhededen men etmek içindir. Bunların iki yüzlü hareketleri ne fenâ şeydir. Bunlar lisanlarıyla îmân, sonra kalbleriyle küfrederler. Bunların kalblerine dalâlet mührü vurulmuştur. Hakkı hakîkati anlamazlar. Onları her gördüğünde harici simâları ve ağızlarından işittiğin düzgün sözleri Habibim seni aldatabilir. Fakat onlar hakikatte duvara dayanılmış ruhsuz kuru ağaç parçaları gibidirler. Bu korkaklar zannederler ki her sayha kendilerine haykırır. Bu münâfıklar şüphesiz düşmandırlar. Bunlardan hazer üzre bulun. Allah bunları helâk etsin. Ta ki Hak'dan nasıl udûl edilmiş, cezâsını görsünler.»²⁴

Bu tenbîh-i ilâhî mûcibince Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz münâfıkların riyâkârâne vaziyetlerini nazar-ı dikkatten uzak bulundurmazdı.

Abdullah İbn-i Übeyy'in mel'ânetleri:

1- Uhud harbinde Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazretlerinin maiyyetinde harbe iştirak ettiği halde en şiddetli bir zamanda ordunun üçte birisi derecesinde mühim bir kuvvetini iğfal ederek harpten çevirip Medîne'ye getirmiş idi.

2- Tebük seferinde kendi etbânını çekip Zübab tepesinde toplandı. Fakat İslâm ordusu hareket

24. Münâfıkûn sûresi, 1-4

edince Abdullah bin Übeyy bir kısım etbâi ile geri döndü. Bir kısmı da ganîmet maksadıyla sefere iştirak etmişlerdir.

3- Bir gazâyâ gidilir iken Müreysi' suyu başında bir muhâcirle ensârdan birisi arasında cereyan eden su münâzaasını İbn-i Übeyy vesîle-i fesâd edinerek «Ey Ensâr! Şu Rasûlullah'ın başındaki muhâcirlere ekmek vermeyiniz de başından dağılsınlar» diye Medîne halkını muhâlefete ve ısyâna teşvîk ediyordu.

İbn-i Übeyy'in bu fezâhâti lisân-ı Kur'ân-ı azîmü'ş-şân ile haber verildiği gibi Cenâb-ı Hakk'ın «**Bu münâfıklar hâlâ anlamıyorlar ki göklerin ve bütün yerin hazineleri Allah'ındır**» meâlindeki cevâbı da yine Münâfıkûn Sûresi'nin bir âyet-i kerimesiyle beyân buyurulmuştur.²⁵

Hız. Ömer -radiyallahu anh- hâdiseden haberdar olunca, «Yâ Rasûlallah! Müsâade buyur da şu herifin boynunu vurayım!» demiş fakat Rasûl-i Ekrem ve Nebiyyi Muhterem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazretleri «Hakîkati bilmeyen halk, Rasûlullah ashâbını öldürmeye başladı derler» diyerek müsâade buyurmamıştı.

4- Yine bir seferde münâfıklar: «Artık Medîne'ye döndüğümüzde aziz olanlar zelif olanları Medîne'den çıkarsınlar» demişlerdi. Azîz ile Ensârı, zelif ile muhâcirleri kastediyorlardı. Lisân-ı Kur'ân-ı Kerîm ile de cevâb verildi:

25. Münâfıkûn Sûresi / 7

يَقُولُونَ لَئِن رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا
الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾

«Eğer Medîne'ye dönersek azîz olanlar zelil olanları muhakkak oradan çıkaracaktır diyorlar. Halbuki izzet ve şeref Allah içindir, Allah'ın Peygamberi içindir ve mü'minler içindir. Lâkin münâfıklar bu hakîkati anlamazlar ki!»²⁶ buyuruldu.

Üsâme bin Zeyd -radiyallahu anh-'den rivâyete göre:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Bedir vak'asından evvel bir merkebe binip (henüz çocuk bulunan) Üsâme bin Zeyd'i terkisine alarak evinde hasta olan Sa'd İbn-i Ubade'ye iyâdete gitmişti. Gider iken yolda içinde Abdullah İbn-i Übeyy bin Selûl'ün bulunduğu bir meclise uğradı.

Bu vak'a Abdullah bin Übeyy, müslüman olmazdan evvel olmuştu. Bu meclisde müslümanlar ve puta tapan müşrikler ve yahûdilerden karışık kimseler ile Abdullah bin Revâha da bulunuyordu. Merkebin kaldırdığı toz meclisi kaplamakla Abdullah bin Übeyy kaftanı ile burnunu kapadı ve «Bizim üzerimizi tozlatmayınız» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onlara selâm verdi. Merkebden indi. Ve onları İslâm'a davet etti. Ve onlara Kur'ân okudu.

Bunun üzerine İbn-i Übeyy: Ey kişi! Söylediklerin hak ve gerçek ise bunlardan güzel bir şey olamaz. Bizim meclisimize gelip de bizi bununla ezâlandırma! Kendi menziline git. Sana gelen olursa ona anlat, dedi.

Bunun üzerine şâir Abdullah bin Revâha -radiyallahu anh-:

– Ya Rasûlallah! Meclislerimizde bizi Kur’ân’ın belâğatı ile onun nûru ile bürü, (gaşyeyle) Biz duânızı ve Kur’ân okumanızı çok severiz, dedi. Yani İbn-i Übeyy’e bakma demek istedi.

Bunun üzerine müslümanlar ile müşrikler ve yahûdiler sövüşmeye başladılar. Hatta birbirlerini öldürmeye kalkıştılar. Fakat Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- teskin buyurdu. Sonra Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Sa’d İbn-i Ubâde’nin evine vardı. Ve: «Abdullah İbn-i Übeyyi kasdederek:

– Ey Sâ’d! Ebû Habbâb’ın ne dediğini duydun mu? dedi. Hz. Sâ’d:

– Ya Rasûlallah! Sana Kur’ân indiren Cenâb-ı Hakk’a yemin ederim ki Allah’ın irâdesi size nübüvvet vermek suretiyle tecellî etti. Fakat halk İbn-i Übeyy’in başına tac giydirmeye hâzırlandı. Vakta ki Hak Teâlâ size ihsân buyurdu. Bu mahrumiyetten İbn-i Übeyy mükedder oldu. Bu keder ile bu çirkin harekette bulunmuştur» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de afv buyurdu.

Esasen Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile ashâb-ı kiram bu hususta vârid olan Cenâb-ı Allah’ın emri

vechile gerek müşriklerin ve gerek ehl-i kitâbın kusurlarını afvedip sabrediyorlardı.

Sonra tedafûî harbe Cenâb-ı Allah izin verdi. «Bedir» gazası vuku buldu. Müşriklerin azılları ölünce ibn-i Übeyy bin Selûl ile onun adamlarından müşrikler «Artık Bedir vak'ası müslümanlığa teveccüh etmiş açık bir galebedir» dediler. Ve zâhiri olarak müslüman oldular. Fakat hakikatte kinlerini ve husûmetlerini gönüllerinde gizlediler. Fakat Uhud ve Tebük seferinde nifaklarını izhâr ettiler.

Huzeyfe bin Yeman -radiyallahu anh-'den şöyle dediği rivâyet olunmuştur: «Nifak ancak Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- zamanında mevcut idi. Bugün ise nifak îmandan sonra küfürdür.»

Buhârî'nin Huzeyfe'den şöyle bir rivâyeti daha vardır. Huzeyfe der ki: «Zamanımızın münâfıkları asr-ı saâdetdeki münâfıklardan daha şerirdirler. Çünkü asr-ı saadeteki münâfıklar nifaklarını gizlerlerdi. Şimdikleri bütün bütün açığa vuruyorlar.»

Buhârî'nin bir rivâyetine göre de Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-:

«Hayattaki bir kişi bir kabir yanından geçerken «Keşke şu ölünün yerinde ben olaydım» diye ölüm temenni etmedikçe kıyâmet kopmaz» buyurmuştur ki fitne ve fesâdın en ziyâde şâyi olduğu bir devir olacaktır.²⁷

Abdullah Bin Übeyy'in Cenâzesi

وَلَا تُصَلِّ عَلَيَّ أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَيَّ قَبْرِهِ
 إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨٤﴾

«Onlardan nifâk üzere vefât eden hiç bir kimse üzerine sen ebeden namaz kılma ve onlardan hiç birinin kabri üzerinde kıyam etme. Zirâ onlar Allah'a ve Rasûlüne küfrettiler ve fâsık oldukları halde ölüp gittiler.»²⁸

Çünkü cenâze üzerine namaz kılmak duâdır. Ve kabri üzerine kıyam ikramdır. Onlar ise duâya ve ikrama ehil değillerdir. Zira;

وَمَنْ يُهِنِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ ﴿١٨﴾

«Kimi de Allah hor bırakırsa artık ona saâdet verecek yoktur.»²⁹

İbn-i Ömer -radiyallahu anh-'den şöyle rivâyet edilmiştir. Abdullah İbn-i Übeyy maraz-ı mevtinde Rasûlullah'ın beden-i nebevîlerine temas eden gömleğini kefen olmak üzere vermesini ve namazını kılmakla istiğfâr etmesini talep etmesi üzerine oğlu Abdullah, Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelmiş ve «Ya Rasûlallah! Mübârek gömleğini bana versen de babamı onunla kefenlesem, lutfen namazını da kılsanız ve ona istiğfâr buyursanız» demişti.

28. Tevbe Sûresi / 84

29. Hac Sûresi / 18

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- Abdullah'a gömleğini verdi. İbn-i Übeyy'in cenâze namazını kılmak üzere iken Ömer -radiyallahu anh- Rasûlullah'ın ridâsını çaktı ve:

– «Ya Rasûlallah! Şu münâfiğın namazını kılma» dedi. Rasûlullah Abdullah bin Übeyy'in namazını kılmadı. Ve bu âyet-i celîle nâzil oldu.

Hz. Ömer -radiyallahu anh-:

– «İbn-i Übeyy necisdir, habîsdir ya Rasûlallah! Gömleğini gönderme» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– «Benim gömleğim onun azâbına mâni olmaz. İbn-i Übeyy sâildir, sâil de reddolunmaz. Gömleğimi göndermek bir çok münâfiğın İslâm olmalarına sebep olur» buyurmakla Hz. Ömer'i tesliye etti. Ve gömleğini gönderdi. O gün bin kadar münâfiğın müslüman olduğu mervîdir.

Babası koyu bir münâfik olduğu halde oğlu da hâlis bir müslüman idi ki bu,

يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ

«Kudret-i fâtıra ölüden diri yaratır» kavli-i şerîfi ile bildirilen icâzkâr bir düsturun tam ve kâmil bir tecellîsidir.

Abdullah İbn-i Übeyy, hicretin dokuzuncu yılında ölmüştür. Hastalığı yirmi gün kadar devam etmiştir.

Abdullah İbn Übeyy'in Oğlu Abdullah

İbn-i Übeyy pek leîm bir şahsiyet olmasına mukabil oğlu Abdullah -radiyallahu anh- ashâb-ı kirâmın faziletli sîmâlarından idi. Evvelce ismi Hubab idi. Sonra taraf-ı risâletden kendisine Abdullah ismi bahşedildi.

Abdullah -radiyallahu anh- bütün gazâlara iştirak edip Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazretlerinin maiyyetinden hiç ayrılmamıştır.

Ebû Bekri's-sıddîk -radiyallahu anh-'in hilâfeti zamanında Yemâme harbinde şehid olmuştur. Abdullah -radiyallahu anh- babasına son derece kızardı. Taraf-ı risâletten müsâade buyrulsa idi babasının boynunu vurmaktan bir an bile çekinmeyecekti.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in münâfıkların reisine hayatında bu kadar müsâade buyurmalarının ve öldüğünde mübârek gömleğini vermek lütfunda bulunmalarının sebep ve hikmetine gelince;

Birincisi: İslâmiyetin henüz i'tilâya başladığı ilk günlerinde müslümanların kuvây-ı umûmiyesinin üçde biri derecesinde olan kabilesine riyâset etmekte olan bir şahsı öldürmeyi muvâfık bulmuyordu. Çünkü maiyyetinin inkisârını mucib olacağı gibi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- ashâbını öldürüyor demeleri de muhakkak idi. Her türlü fenalığa rağmen bu vaziyeti islâh ve idâre etmek basîret icâbı idi. Cenâzesine karşı gösterdiği alâkaya gelince: Oğlu Abdullah -radiyallahu anh-'ın taltif buyurulmasıdır.

İkinci ve belki de daha mühim sebep de şu olabilir ki bu adam hayatının sonunda Resûl-i Ekrem -sallalla-

hu aleyhi ve sellem-'in gömleği ile istişfâ ettiği görülüp duyularak kabîlesi halkından müslüman olmayanların müslüman olmaları ve münâfıkların da ihlâs ve tashîh-i akîdelerinin teminine medâr olması maksadına mebnî olabilir. Nasıl ki bu vesîle ile kabîlesinden bin kişi birden müslüman olmuştur. İşte bu, vahy-i ilâhî ile müeyyed olan zekâ-yı Muhammedî -sallallahu aleyhi ve sellem-'in semere-i siyâsetidir.

Üçüncü sebep de: Bedir günü Hz. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in amcası Hz. Abbas'a Übeyy tarafından kendi gömleğini hediye etmesine mukabeledir. Mağlûbiyetin perişanlığı ile Hz. Abbas'ın üzerinde gömlek yoktu. Hz. Abbas uzun boylu olduğundan ona Übeyy'in gömleği uygun gelmişti.³⁰

30. Rûhu'l-Beyân, 4/434

HARBE GİTMEK İÇİN İZİN VERİLENLER

لَيْسَ عَلَى الضُّعَفَاءِ وَلَا عَلَى الْمَرْضَى وَلَا عَلَى الَّذِينَ
لَا يَجِدُونَ مَا يُنْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا
عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩١﴾

«Kadınlar, çocuklar ve kocalar gibi vücutları sağlam olup ve lâkin harbe kudretleri olmayan zayıflar, körler ve topallar gibi hastalar ve azığa, binite ve sarf edecek harçlığa iktidarı olmayanlar ve bulamayanlar üzerine harbe gitmediklerinden dolayı günâh yoktur. Eğer Allah ve Rasûlüne itaat hakkında başka nasihat ederlerse. İhsan sahiblerine dünyada ve âhirette azâb yoktur. Allah Teâlâ kullarının kusurunu mağfiret edicidir.³¹

Diğer mânâ:

«Allah'a ve Rasûlüne hayırhâh olmak şartıyla ne zayıflara ne hastalara ne de fakirliğinden dolayı seferde harçayacaklarını bulamayanlara geri kalmakla bir günah yoktur. Onlar geri kalmakla berâber memlekette iyilik ediyorlar. İyilik edenlere karşı da muâhazeye bir yol yoktur. Allah çok yarlıgayıdır.»

وَلَا عَلَى الَّذِينَ إِذَا مَا أَتَوْكَ لِتَحْمِلَهُمْ قُلْتَ لَا أَجِدُ مَا
أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا
أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ ﴿٩٢﴾

«O kimseler üzerine dahi günah yok ki onlar yüklerini yükletecek ve binecek deve istemek üzere Habibim sana geldiklerinde sen onlara «sizi yükletecek deve bulamam» dediğinde onlar dönüverdiler. Halbuki gözlerinden yaşlar akıyordu. Zirâ sarf edecek harçlık bulamadıklarından kendilerini ihâta eden hüzüün sebebiyle gözlerinin yaşlarını tutamıyorlardı.»³²

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنِيَاءُ رَضُوا
بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٩٣﴾

«Envâ-ı azâb ancak o kimseler üzerinedir ki onlar aġniyâdan olup her Şeye muktedir oldukları halde harbe gitmemek ve hânelerinde oturmak üzere senden izin isterler. Onlar muhâliflerle berâber olmaya râzı oldular. Ve Allah Teâlâ onların kötü niyetleri ve çirkin amelleri sebebiyle kalblerini kapattı. Binaenaleyh onlar emr-i cihâdda olacak sevâbı bilmezler, akıbetlerinin ne olacağını da bilmezler.»³³

وَأَخْرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا
وَأَخْرَسَيْنَا عَسَى اللَّهُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ
رَحِيمٌ ﴿١٠٢﴾

«Őu zikrolunan kimselerden başka bir kavim daha vardır ki onlar günahlarını itiraf ettiler. Başkaları gibi bir takım a'zâr-ı kâzibe ile l'tizâr etmediler. Hatâlarını itirâf ile tevbe ettiler. Onlar iyi amellerini kötü amellerine karıştırdılar. Onlar tevbe edince Allah Teâlâ'nın onların tevbelerini kabul buyurması me'muldür. Zirâ Allah Teâlâ tevbe edenlerin günahlarını afv edici ve dergâhına ilticâ edenlere ihsân edicidir.»³⁴

Vâcib Teâlâ Hazretleri bazı münâfıkların İslâm'ı kabul ile kusurlarını itirâf etmelerinden dolayı medh u senâ buyurmuştur. Çünkü itirâf-ı kusûr büyük bir meziyettir.

Fahr-i Râzi ve Hâzin'in beyânları vechile: Bu cemâat Tebük gazâsına gitmediklerinden nedâmet etti-

33. Tevbe Sûresi / 93

34. Tevbe Sûresi / 102

ler ve dediler ki: «Rasûlullah Medîne'ye gelmeden biz nefsimizi direğe bağlarız. Rasûlullah çözmedikçe biz nefsimizi salmayız.» Böylece mescid-i şerîfin direğine bağlandılar.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimizin âdet-i seniyyeleri, seferden teşriflerinde hâne-i saâdete girmeden mescid-i şerîfde iki rekat namaz kılmak ve sonra hâne-i saâdete teşrif buyurmak idi. Tebük gazâsından avdetinde mescid-i şerîfe girip namazı edâdan sonra bağlı olanların hallerini suâl edip hakikat-i hal hikâye edilince:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: «Allah'dan emir gelmeyince ben onları salıvermem. Zirâ müslimîn ile berâber gazâyâ gitmediler. Büyük kusur ettiler» buyurması üzerine bu âyet-i celîlenin nâzil olduğu mervîdir.

Âyet nâzil olunca Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onları saldı.

Onlar da «Ya Rasûlallah! Elimizde olan malımızı al. Bizi tathîr et» dediler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- «Ben sizin malınızı almaya memur değilim» buyurunca:

حُذِّ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةٌ تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا
وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ

عَلِيمٌ ﴿١٠٣﴾

«Yâ Ekreme'r-rusûl! Tevbe edenlerin mallarından sadaka al ki o sadaka sebebiyle işlemiş olduk-

ları günahlarından onları sen tathir edesin ve sen zekâtını verenlere hayırla duâ et. Zirâ senin duân kalblerine sükûnet ve râhattır. Ve sen onlara istiğfâr et. Zirâ senin istiğfârın onlara sebât ve karardır. Ve nefislerinin ıztırabdan selâmetine sebeptir. Ve Allah Teâlâ kullarının münâcâtını işidir. Ve niyetlerini ve hâcâtını bilir.»³⁵

وَأَخْرَوْنَ مُرْجُونَ لِأَمْرِ اللَّهِ إِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَإِمَّا يَتُوبُ
عَلَيْهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠٦﴾

«Ehl-i Medîne'den bir tâife daha vardır ki onlar Rasûlullah gazâyâ gitmediklerini çirkin addedikten sonra hükm-i ilâhî ve kazâ-i sübhaniyi gözleyicilerdir. Ve âkıbet umurlarının ne olacağını bilmezler. Ya eğer onlar ısyân üzere ısrar ederlerse Allah Teâlâ onları ta'zib eder, veyahud Allah Teâlâ onları tevbeye muvaffak kılmakla tevbelerini kabûl eder. Zirâ Allah Teâlâ kullarının hallerini bilir. Ve ilmi vechi üzere hüküm eder. Binâenaleyh onlara verilen cezâ ile hükmü hikmete muvâfıktır.»³⁶

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ
اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ
فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ﴿١١٧﴾

35. Tevbe Sûresi / 103

36. Tevbe Sûresi / 106

«Muhakkak Allah Teâlâ Rasûlünden ve muhâcirin ve ensâr -ki onlar pek bir müşkül bir saat olan Tebûk gazâsında Rasûlullah'a ittiba etmişlerdi- Onların cümlesinden sâdır olan hatâyı Allah Teâlâ afv etti ve tevbelerini kabûl eyledi. Ashâb-ı Rasûlullah'dan bir fırkanın Tebûk gazâsına gitmeye kalpleri meyletmeye yaklaştığından sonra Allah Teâlâ onları afv ve esirgeyip rahmet edicidir.»³⁷

Fahr-i Râzî, Kadî, Hâzin'in beyânlarına nazaran Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâdır olan zelle Tebûk seferinden tehallûf eden münâfıklara izin vermiş olmasıdır ki bu izin, evlâyı terk kabîlindedir.

Hz. Ömer -radiyallahu anh-'den rivâyet olduğuna göre şöyle anlatmıştır:

«Tebûk gazâsına yaz mevsiminin en sıcak gününde çıktık. Çok şiddetli sıcak idi. İçimizden bir çokları devesini ihdırıp işkembesini sıkıştırarak çıkarabildiği kadar suyunu içiyor ve idâre etmeye çalışıyordu. Bunun için bu gazâyâ «Gazvetü'l-usre» bu orduya da «ceyşü'l-usre» denildi. Bu tâbir bu kadar meşakkate rağmen Rasûlullah'a ittibâ eden ashabının medhi cümlesindedir.» Bununla beraber onlar necât bulmak için ayrıca tevbe etmeye muhtaç idiler. Ya onların katlandığına katlanamayan başkalarının durumu ne olmak gerekir?

مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِنْهُمْ

İçlerinden bir tâife Rasûlullah ile berâber bu zor vakitte gitmekte sebât etmekten yılgınlık gösteriyor, bu mevsimde değil de başka bir zamanda gidilmesini istiyorlardı. Kendilerine izin verilmeyince mecbûren sefere iştirak ettiler, bu gazve müddetince zorluklara sabrettiler, ecirlerini beklediler, sefere çıkmadan evvel kalblerine gelen yılgınlıktan dolayı Allah'a tevbe ettiler.

«Allah da onların tevbesini kabûl etti. Çünkü O kullarına raûf ve rahîmdir.»

Yine rivâyet olunur ki, Ashâb-ı Kiram, Tebük gazvesinde Rasûlullah'a su sıkıntısından şikâyet ettiler. Ebû Bekir gelip:

– Ya Rasûlallah! Allah sana, duâna icâbet va'd etmiştir. Bizim için duâ et. Rasûlullah:

– Duâ etmemi cidden istiyor musun? Ebû Bekir:

– Evet, dedi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ellerini kaldırdı. Daha indirmeden evvel Allah öyle bir yağmur verdi ki, hepsi içtiği gibi hayvanlarına da içirdiler, ihtiyaçlarından fazla suya nâil oldular.

MUCİZE-İ PEYGAMBERÎ

Rivâyet olunduğuna göre Tebük gazvesinde, ashâb-ı kirâm, bir gün susuz bir yere indiler. İnsanlar ve binekler az kaldı ki susuzluktan telef olmak durumuna gelmişti.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– *Kovayı taşıyan nerede?* diye sordular.

– İşte ya Rasûlallah, orada, diye gösterildi. Rasûlullah o adamı çağırırdı ve «*Kovayı getir*» dedi. Onda çok az miktarda su vardı. Mübârek parmaklarını onun üzerine koydu. On parmağından da su akmaya başladı. İnsanlar geldiler, kanasıya içtiler, bütün bineklerini de suladılar, askerlerin onikibin kısrağı ve onbeşbin devesi var idi. İnsanların adedi de otuzbine varıyordu.

Yine rivâyet olunduğuna göre Tebük gazvesinde şiddetli açlık husûle gelmesi sebebiyle Rasûlullah'a:

– Ya Rasûlallah! Bize müsâade buyursa idiniz de develerimizi boğazlayıp hem etinden, hem yağından istifâde etseydik, dediler.

Rasûlullah da müsâade etmesi üzerine Ömerü'l-Fâruk -radiyallahu anh-:

– Ya Rasûlallah! Eğer buna müsâade ederseniz Medîne'ye dönmek müşkilleşir, çünkü binek azalmış olur. Eğer azıkların artıklarını getirmelerini emir buyurup Allah'ın onları bereketlendirmesi için duâ etseniz belki Allah onları bereketlendirir de açlık sıkıntısı gider.

Rasûlullah da muvâfakat gösterip bir sergi getirmelerini emretti. Herkes nesi varsa getirip döktü. Kimisi birkaç buğday dânesi, kimisi birkaç arpa danesi, kimisi bir veya birkaç hurma getiriyordu. Serginin üzerinde az birşey toplandı. Rasûlullah bereketi için duâ ettiler. Sonra herkesin kendi kabına ihtiyaçları kadar almasını buyurdu. Herkes ondan yiyeceği kadar aldı, kendilerinden sonra bineklerini de doydurdular ve bir miktar arttı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: «*Şehâdet ederim ki Allah'dan başka ilâh yoktur, yine şehâdet ederim ki ben Allah'ın resûlüyüm. Bir kul bu ikrar ile Allah'a kavuştuktan sonra Allah onu ateşten vikaye eyler*» diye buyurdu.³⁸

Bu darlık saatlerinden birinde sığın basdırması bineğin azlığı, azığın kıtlığı, içecek sıkıntısı o kadar şiddetlenmişti ki, iki kişi bir hurmayı bölüşüyor, nice defalar bozulmuş bir suyu içmek için kaç kişi sıraya giriyordu. Çaresizlikten karın suyunu bile mecbûr olup içerlerdi.

38. Müslim, Kitâbu'l-İman, 45

DIRAR MESCİDİ

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ
الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ
قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَى وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ﴿١٠٧﴾ لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا ط

Şu münâfıklar ki, mü'minlere zarar ve küfre kuvvet vermek, mü'minlerin arasını açmak bir de (daha evvel) Allah ve Rasûlullah'a karşı muharebe eden (Ebû Âmir'Râhib)'e gözcülük yapmak üzere bir mescid edindiler. Bunlar bir de bu mescidi yapmakla hayır ve ibâdetten başka bir maksadları olmadığına kat'î yemin ederler. Allah da şehâdet eder ki bunlar yeminlerinde kat'îyyen yalancıdırlar. Sakın Habibim bunların mescidine gidip namaz kılma!»³⁹

Kubâ münâfıkları tarafından Dırar Mescidi, Kubâ mescid-i mübârekinin yanında küfür ve nifak maksadıyla yapılmış bir binâ idi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük seferine hareket edip Medine'ye bir saat mesafede Ziyevân köyüne geldiğinde bunlar bir hey'et ile huzûr-ı saâdet-i Nebevîye gelerek: «Ya Rasûlallah! Hastalar için ve Kubâ mescidine gelemeyen ashâb-ı hâcet için husûsiyle yağmurlu gecelerde namaz kılmak için bir mescid binâ ettik. Teşrif buyursanız de namaz kıldırsanız, hayır ve bereketle duâ buyursanız» diye rica etmişlerdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazretleri de seferden avdet buyurduğunda arzularını is'af edeceğini va'd eylemişti.

Tebük seferinden dönüşünde münâfıklar yine geldiler. Tekrar davet edip va'd-i nebevîyi hatırlattılar. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz gitmeye hazırlanır iken bu âyet-i kerîme nazil oldu.

Bu âyet-i celîlenin şeref-i nüzûlü üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz, **Mâlik İbn-i Duşşum** ile **Ma'n İbn-i Adıyy**'i çağırdı ve: «*Haydi hiç durmadan gidiniz. Şu zâlim cemâatin mescidlerini yıkınız, yakınız!*» diye emir buyurdu.

Bu iki İslâm bahadırı müsâreatla mescidin bulunduğu Benî Salim İbn-i Avf yurduna vardılar. Ve bu mehâbetli emri hiç tereddüt etmeden îfâ edip yaptılar, yıktılar.⁴⁰

40. Orada akşam ile yatsı arasında ateş yaktilar, orayı da yerle bir ettiler. Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-, oraya cîfelerin, leşlerin atılmasını emir

Yukarıdaki âyet-i kerîmede işâret vardır ki: Kalbleri mühürlenenler Mescid-i Dırar'ı erbâb-ı hakîkat için bir mezbele-i nefis eylemişler ve kendi hallerini sâir nâsın gözlerinden gizlemek istemişlerdir. Ehl-i hakikat da onlara mukabil kalb bahçelerini Allah'ı zikre ve onu talep kılmaya mahsus mescid edinmişlerdir. Bu Mescid-i Dırar hadisesi, yalancı müddaflerin davalarında kendilerinin haklı olduklarını isbât için ehl-i sıdkın kılığına bürünmelerini ifade eder. Allah'ı sadâkatle talep eden mü'minlerin arasında tefrika çıkarmak için mânâsız davâlarıyla ortalığı karıştırırlar.⁴¹

Medine-i Münevvere'ye Giriş

Buhârî'nin rivayetine göre Sa'd İbn-i Sâidî -radiyallahu anh- der ki:

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile berâber Tebük gazâsından dönüp Medine'yi görünce Rasûl-i Ekrem:

buyurdular. Uzun bir müddet sonra Rasûlullah, Sâbit bin Erkâm'a o yeri evlik verdi. Orada Sâbit'in hiç çocuğu doğmadı. Sonra oranın kenarında bir yer kazdılar, duman çıktı. Ebû Amir, Şam'da yalnız başına öldü gitti. Bunun sebebi şu ki:

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- Medine-i Münevvere'yi teşrif ettikleri vakit Ebû Amir gelip: «Getirdiğiniz din nedir?» diye sordu. Rasûlullah: «-İbrâhim'in dini olan hanîf dîni.» Ebû Amir: «-Ben de o dindenim.» Rasûlullah: «-Sen o dinde değîlsin.» «- Evet, ben o dindeyim. Sen Hanîf dinine Hanîf olmayan şeyleri sokdun.» Rasûlullah: «- Hayır ben onu yapmadım. Bu dîni olduğu gibi tertemiz getirdim.» Ebû Amir: «-İçimizden kim yalancı ise memleketinden tard edilmiş, yalnız ve garîb olarak ölüme mahkûm olsun.» Rasûlullah: «Amin» dediler ve onu «Râhib» yerine «Ebû Amir-i Fâsık» diye isimlendirdiler. Bu fâsık Şam'da Kınnesr'in denilen beldede yalnız, garîb, matrud ve kâfir olarak öldü. Onun bu hayatına rağmen sâlih bir evladı var idi. İsmi «Ebû Hanzala» idi. Uhud günü şehid olduğunda onu melekler gasleyledi.

41. Ruhul-Beyân: 1/950

«İşte Tâbe, şu da Uhud'dur. Uhud, onun bizi bizim de onu sevdiğimiz bir dağdır» buyurdu.

Yine Buhârî'nin bu babındaki rivâyetine göre Enes bin Mâlik -radiyallahu anh- der ki: Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük seferinden dönüp Medîne'ye yaklaştığında buyurdu ki:

– *Medîne'de öyle ashabımız var ki, sizin gezdiğiniz hiç bir diyâr, geçtiğiniz hiçbir vâdi yoktur. Ancak o dostlarımız da sizinle berâber o diyârı gezmiş geçmişcesine sevâba nâil olmuşlardır.*»

Ashâb-ı kiram, ya Rasûlallah! Onlar Medîne'dedir, (yani orada kaldılar) dediler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– *Evet onlar Medîne'de kaldılar. Fakat onları Medîne'de özür habsetti*» buyurdu.

Medîne'ye giriş çok meserretli oldu. Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Hazretleri'nin ordusuyla berâber kudûmü haberi Medîne'de şâyi olunca karşılamak üzere bütün halk, kadınlar ve çocuklar Medîne dışına çıktılar. Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sefere çıkar iken ordugâh ittihaz ettiği «Seniyyetü'l-Vedâ» (Ayrılık Tepesi)'ne kadar gidip neşîdeler okuyarak karşıladılar.

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- Medîne-i Münevver'e girince doğru Mescid-i Saâdet'e gidip iki rekat namaz kıldı. Her seferden avdetinde âdet-i seniyyeleri Mescid-i Nebevîlerinde iki rekat namaz kılmak idi.

ÜÇ SAHÂBÎNİN TEVBESİ

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ
الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمُ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا
أَن لَّا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ
اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١١٨﴾

«Ve Allah Teâlâ Tebük'e gitmekten imtinâ eden üç kimseye tevbeyi tevfiik ederek onların tevbelerini de kabul buyurdu ki, bir müddet kabulü tehir olunmakla yer yüzü o kadar vüs'atıyla berâber üzerlerine daralmıştı. Ve kalbleri kendilerini sıktıkca sıkılmıştı. Ve asla kalblerine ferah girmez oldu. Ve dünya onlar için zindan oldu ve en nihâyet bildiler ki Allah'ın azâbından, Allah'ın lûtfuna sığınmaktan başka çare yoktur. Dergâh-ı ulûhiyete ilticâ ile tevbelerini ihlâs üzere ettiler. Elli gün geçince tevbelerini Cenâb-ı Allah

kabul buyurdu. Zirâ Allah Teâlâ kullarının tevbelerini kabul etmekle kullarına merhamet buyurucudur.»⁴²

Ka'b İbn-i Mâlik -radiyallahu anh- der ki:

Ben Tebük gazâsından başka Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in gazâlarının hiç birinden geri kalmadım. Gerçi Bedir gazâsında bulunamadım. Fakat Rasûlullah Bedir gazâsından geri kalanlardan hiç birini azarlamadı.

Şüphesiz ki, Bedir seferine Kureyş kervanını karşılamak maksadıyla çıkmıştı. Fakat Cenâb-ı Hak müslümanlarla düşmanlarını vakitsiz olarak karşılaştırdı. Halbuki ben akabe bey'atinde hazır bulundum. Benim için Bedir'de hazır bulunmak Akabe'de hazır bulunmak derecesinde sevimli değildir. Her ne kadar Bedir gazâsı halk arasında Akabe bey'atinden çok anılır ise de..

Benim Tebük seferinden geri kalışıma gelince:

Hakîkaten ben o gazâdan tahallûf ettiğim sıradaki kadar hiç bir zaman öylesine kuvvet ve suhûleti hâiz olmamıştım. Vallahi Tebük seferinden önce hiç bir vakit yanımda iki deve bir arada cem olmamıştı. O gazâ sırasında iki devem var idi.

Bir de Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in âdet-i seniyyeleri bir gazâyâ gitmek isteyince tevriyeli⁴³ bir ifade ile maksadının hilâfını ifham etmekte. Bu suretle hareket edeceği ciheti gizlerdi.

42. Tevbe sûresi, 118

43. Tevriye: Uzak yakın iki mânâyâ ihtimall olan bir lâfzı zikredip muhâtaba yakın mânâyı ilhâm ederek mütekellimin uzak mânâyı kasdetmesidir.

Fakat Rasûlullah bu Tebük gazâsında maksadını gizlemedi. Çünkü şiddetli sıcak bir mevsimde uzak ve tehlikeli bir yolculukla çok kuvvetli bir düşman ile karşılaşacağı cihetle ihtiyaçlarını ona göre hazırlasınlar diye müslümanlara maksadını îzâh etti. Hiç bir kimse de gizlenmek istemiyordu.

Ancak Allah Teâlâ tarafından vahiy nâzil olmadıkça Rasûlullah'a kapalı kalır zanneden kimseler saklanmışlardı.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ile müslümanlar gazâ hazırlığı ile meşgul oldular. Ben de hazırlanmak için dolaşmıyordum. Hiç bir iş görmeden döner gelirdim.

Bu durum böylece devâm etti. Fakat herkes gerçekten hazırlandı. Ve bir sabah Rasûlullah ile beraber müslümanlar sefere çıktılar. Ve kendi kendime bir iki gün sonra ben de hazırlanır sonra gâzilere iltihak ederim, dedim.

Ordu Medîne'den ayrıldıktan sonra bir kaç sabah hazırlık için çıktım. Yine boş döndüm. Bu hal böyle devam etti. Nihâyet mücâhidler sür'atle yol aldılar, gazâ fırsatı gittikten sonra çarşı pazarı dolaştığım zaman beni en ziyâde müteessir ve mükedder eden evde, halk arasında ancak nâsiyesinde ya nifak damgası vurulmuş kimseleri yahud ma'lûl ve Allah Teâlâ'nın ma'zur gördüğü kimseleri görmem idi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Tebük'e varıncaya kadar beni hiç anmamış. Tebük'de ahab içinde oturur iken beni hatırlayarak, Kâ'b ne yaptı? diye sormuş, Abdullah bin Uneys de; «Yâ Rasûlallah Kâ'b'ı

fâhir iki hil'ati yâni kibir ve gururla iki tarafa bakması habsetmiştir, deyince Muaz İbn-i Cebel -radıyallahu anh-, «Ne fenâ söyledin?» diye karşılamiş. Ve: «Yâ Rasûlallah! Vallahi biz Kâ'b'ın hakkında hayırdan başka bir şey bilmeyiz» demiş.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de sükût buyurmuş.

Kâ'b der ki:

Vaktâ ki Rasûlullah'ın Tebük'ten Medîne'ye müteveccihen gelmekte olduğunu duydum. Bütün hüzün ve kederim arttı. Artık yalan düşünmeye başladım. Âilem halkından ve fikirlerinden istifâde edilen herkesten mutâlaalarını alıyordum.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Medîne'ye kudümü yaklaştı, denilince artık benden böyle bâtil ve yalan düşünceler zâil oldu. Ve yalan ile bu bâdireden kurtulamıyacağımı anladım. Doğru söylemeye karar verdim.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Medîne'yi teşrîf buyurunca Tebük seferine gitmeyen seksen kadar kişi gelip yemin ile özür dilediler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- zâhir hallerine göre özürlerini kabul ve onlar için istiğfâr buyurdu.

Ben de huzuruna gelip selâm verince gazablı bir te-bessüm ile gülümsedi. Sonra bana «Gel!» dedi. Ben de yürüyüp vardım. Önüne oturdum. «*Seni nasıl bir mâni' geri bıraktı? Sen Akabe'de arkana bey'at almış değil mi idin?*» buyurdu. Ben de: «Evet, Vallahi yâ Rasûlallah!

Size nusret etmeye söz verdim. Vallahi yâ Rasûlallah Sizden başka şu dünya halkından kimin yanında otursam bir özür ile muhakkak ben onun gazâbından kurtulacağımı sanıyorum. Çünkü ben lisânına talâkat ve fesâhat verilen bir kimseyim. Vallahî şuna kanaat etmişimdir ki, size yalan bir söz söyleyecek olsam çok geçmez Allah Teâlâ seni hakkımda gazâblandırır. Vallahi benim seferden tahallüfümde hiç bir özrüm yoktur.»

Bu ma'rûzatım üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– «Bu doğru söyledi. Ey Ka'b! Kalk, Allah, hakkında hükmedinceye kadar» buyurdu.

Ben de kalktım. Benî Süleym'den bir takım kimseler koşup geldiler. Dediler ki: Vallahi biz seni bundan önce bir günah işlemiş kimse olarak bilmiyoruz. Şu kadar ki sen seferden kaldın. Diğerleri gibi özür dilemekten de âciz kaldın. Halbuki Rasûlullah'ın hakkındaki istiğfârı günahına kâfi gelir idi. Benimle o kadar uğraştılar ki ben hattâ eski fikrimden dönüp kendimi yalanlamak istedim işe de bir kere «benim gibi doğru söyleyen var mıdır?» diye sordum.

Mirâre ile Hilâl'i söylediler. Bunların ikisi de Bedir'de bulunan sâlih kimseler olduğundan ben de tereddüden vazgeçtim.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- müslümanları şu üçümüzle konuşmaktan nehyetti. Halk bize yüzlerini ekşittiler? Hattâ yer yüzü bana yabancılaştı. Bu hal üzere elli gün kaldık.

İki arkadaşım evlerine çekilip ağlamakla vakit geçirdiler. Fakat ben onlardan daha genç olduğumdan evimden çıkar müslümanlarla berâber namazda bulunurdum. Sokaklarda hiç bir kimse bana söz söylemezdi. Namazdan sonra Rasûlullah'ın meclisine varırdım. Selâm verip acaba Rasûlullah selâmıma mukabele ile dudaklarını kımıldattı mı? der idim. Namaz'da Rasûlullah'ın yakınında bulunur, gizlice O'nu gözetlerdim. Namaza durduğumda o bana döner idi. Fakat ben onun tarafına bakınca o da yüzünü çevirirdi. Nihâyet halkın cefâsından çektiğim ızdırâb bu hal üzere uzayınca bir gün amcazâdem Ebû Katade'nin bahçe duvarından aştım. Yanına vardım. Halk arasında beni en ziyâde seven bir zat idi. Ona selâm verdim. Vallahi selâmımı almadı.

– «Ey Ebâ Katâde Allah adına and vererek sana sorarım. Benim Allah'ı ve Rasûlullah'ı sevdiğimi bilir misin?» dedim. Sustu, cevâb vermedi. Allah aşkına sordum. Yine sükût etti. Bir daha Allah adına and verdim. Bu defa «Allah ve Rasûlu daha iyi bilir» dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaş boşandı. Döndüm duvardan aştım.

Bir gün Medîne çarşısında gidiyordum. Medîne'ye zahîre satmaya gelen Şam ahâlisinden bir fellah (çiftçi) Kâ'b İbn-i Mâlik'i soruyordu. Beni göstermeye başladılar. Bana Gassan⁴⁴ melikinden bir mektup verdi. Mektupta Melik: «Haber aldığıma göre sâhibin sana cefâ ve ezâ ediyor imiş. Allah seni hakaret görecek ve hakkın zayi olacak bir mevkide yaratmamıştır. Orada durma, bize gel. Sana şanına lâıyk bir surette hürmet ve ihsânda bulunuruz» diyordu.

44. Gassan Meliki: Hâris bin Şumr'dur.

Bu mektubu okuyunca bu da diğeri gibi bir belâ ve imtihandır, dedim ve hemen ocağa attım yaptım.

Kâb İbn-i Mâlik devamla,

Kırk gün geçince Huzeyme bin Sâbit bana: Rasûlullah sana kadınından ayrılmanı emrediyor, dedi. Ben de: «Kadınımı boşayacak mıyım?» dedim. «Yok boşama. Yalnız ondan ayrı bulun, yaklaşma» dedi.

Mirâre ile Hilâl'e de benim gibi emrolundu. Bu emir üzerine kadınıma: Haydi ehline, babanın âilesi yanına git. Allah'dan bu iş hakkında hüküm gelinceye kadar onların yanında bulun, dedim.

Hilâl'in karısı Rasûlullah'a gelerek: «Ya Rasûlallah Hilâl bin Ümeyye ihtiyardır. Hizmetçisi de yoktur. Ona hizmet etmemi uygunsuz görür müsün?» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-: «Hayır görmem, fakat yaklaşmasın» buyurdu.

Kadın da: «Ya Rasûlallah! Onda hiç bir hareket yok. Vallahi bu olan iş olalıdan beri bu güne kadar durmadan ağlıyor» dedi.

Kâ'b der ki:

Akrabamdan bazıları bana: «Sen de kadının hakkında Rasûlullah'dan izin istesen nasıl ki Hilâl için karısına izin verdi» dediler. Ben: «Vallahi bu hususta Rasûlullah'dan izin istemem. İzin istesem bile ne diyeceğini bilmem, hem de genç bir adamım» dedim.

Vakta ki ellinci günün sabâhında sabah namazını kıldım. Ve evlerimizden birinin damı üzerinde bulunuyor-

dum. Öyle bir halde oturuyor idim ki Allah Teâlâ'nın Tevbe sûresinde zikrettiği vechile hayatım bana küçülmüştü. Ve yeryüzü bütün genişliğine rağmen başıma dar gelmişti.

İşte bu sırada Sel' dağı üzerinde «Ey Kâ'b İbn-i Mâlik! Müjde» diye olanca kuvvetiyle bağırın birisinin sesini işittim. Hemen secdeye kapandım. Ve anladım ki genişlik gelmiştir.

Ve Rasûlullah sabah namazını kıldığı zaman bizim üzerimize Allah'ın tevbesini; nedâmetlerimizin kabulünü ilân etmiştir de halk bize müjdelemeye koşmuştur. Artık arkadaşlarım tarafına da bir takım müjdeciler gitmişlerdi. Bana da Zübeyr İbn-i Avvam müjdelemek üzere atını sürmüştü. Ve Benî Eslem kabilesinden bir müjdecî Hamza bin Amr da koşup Sel' dağına üstüne çıktı. Bunun sesi atdan sür'atli idi. Sevimli sesini işittiğim bu müjdecî bana gelince, üzerimde iki kat elbisemi hemen çıkarıp müjdelik olarak ona giydirdim. Vallahi o gün bundan başka elbisem yoktu.

Ebû Katâde'den eğreti iki kat elbise alıp giydim. Hemen Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e koştum. Ashab takım takım beni karşıladılar. Tevbemin kabûlünü tebrik ediyorlar ve Allah'ın tevbesi sana kutlu olsun, diyorlardı. Nihâyet mescide girdim. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturmuştu. Etrafında ashab çevrelenmişti.

Hemen Talha bin Ubeydullah kalktı, koşarak geldi musâfaha etti, elimi sıktı ve beni tebrik etti. Vallahi muhâcirlerden Talha'dan başka kimse bana ayağa kalkmadı. Talha'nın bu lûtfunu unutmadım. Vaktâ ki Rasûlul-

lah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e selâm verdim. Mübârek yüzü meserretten şimşek çakar gibi bir halde bana: «*Bir günün hayır ve saadeti ile müjde sana ey Kâ'b ki, annen doğurduğu günden beri yaşadığın günlerin en hayırlısı*» buyurdu. Ben:

– Ya Rasûlallah!! Bu tebşir tarafınızdan mı? Yoksa Allah tarafından mı? dedim. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– *Hayır, doğru Allah tarafından*» buyurdu.

Esasen Rasûl-i Ekrem taraf-ı ilâhîden tesrîr buyrulduğu zaman mübârek yüzü parlardı. Hatta o bir ay parçasına benzerdi. Biz de meserretli bir vahiy geldiğini onun simâsından anlardık.

Vakta ki Rasûlullah'ın huzurunda oturdum. Bu gül yüzün meserreti ve ondan gönlüme akseden haz ve sûrur ile:

– Ya Rasûlallah! Allah ve Rasûlullah için hâlis sadaka olmak üzere malımdan sıyrılıp çıkmak tevbeimin kabulü icâbındandır, dedim.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

– «*Malının bir kısmını kendine alıkoymuşsun. Bu senin için daha hayırlıdır*» buyurdu. Ben de: Şu Hayber'deki hissem alıyorum, dedim.

Rasûlullah'a şöyle de ma'ruzatta bulundum: Ya Rasûlallah! Allah beni bu bâdireden ancak doğruluğumla kurtardı. Artık tevbeimin kabûlü ilhâmındandır ki ben

bundan böyle yaşadığım müddetçe doğrudan başka bir söz söylemeyeceğim.

Kâ'b der ki: Vallahi Rasûlullah'a vâki olan marûzâtımdan beri müslümanlardan hiç birisini bilmem ki doğru söylemekte Allah bana yaptığı imtihandan daha güzel imtihanını ona yapmış olsun.

Rasûlullah'a o sözlerimi arz ettikten bugüne kadar yalan söylemek hatırımdan geçmedi. Bundan öte yaşadığım zaman içinde Allah'ın beni yalandan esirgeyeceğini umarım.

Aziz ve Celil olan Allah, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-e:

لَقَدْ نَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ

كَاوْنُو أَمَعَ الصَّادِقِينَ kavline kadar indirdi.

Vallahi Allah bana ihsan buyurduğu nimetler içinde beni İslâm dinine hidâyetinden sonra nefsimde Rasûlullah'a doğru söylemekten daha büyük hiç bir nimet asla ihsân etmemiştir.

Evet büyük nimet Rasûlullah'a yalan söyleyip de helâk olmuş bulunmamak nimetidir. Nasıl ki Rasûlullah'a yalan söyleyenler helâk oldular.

سَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتَعْرِضُوا
عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجِسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ
جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٠٥﴾ يَخْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا

عَنْهُمْ فَإِنْ تَرَضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ ﴿٩٦﴾

«Yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerinden yüz çeviresiniz diye size karşı Allah'a yemin edecekler. Siz de onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar murdardır. Kazandıklarının cezâsı olarak varacakları yer de cehennemdir. Kendilerinden râzı olabilirsiniz diye size yemin edecekler. Fakat siz onlardan râzı olsanız da aslâ Allah o fâsiklar cemaatından râzı olmaz.»⁴⁵

Kâ'b bin Mâlik -radıyallahu anh-: Daima harb ile tehdîd eden hamasatkârane şiirler inşâd eder idi. Bu sebeble peyamberin bu âteşin şâiri Tebük seferinden korkaklık sâikasıyla geri kalmış değildi. Bedir'den başka bütün seferlere iştirak etmiş ve Uhud harbinde onbir yara almıştı.

Şâir Aynî: Şâir Kâ'b'ın bu hadîsi elliden ziyade hükümü ve fâideyi muhtevîdir, diyor. Ve birer birer bildiriyor. Bunlardan en mühimmi «nefir-i âm» ki umûmî seferberlik ilânı üzerine devletçe vuku bulan davete icâbet edilmeyip de döneklik ve korkaklık gösterilmesinin Allah Teâlâ ve Rasûlullah tarafından en ağır nefret ve şiddetle karşılanmış olmasıdır.

Dînî ve millî bu mühimmeyi hiç bir izâha muhtaç olmaksızın hadîs-i şerifin satırlarında kemal-i vuzuh ile okuyoruz.

Bu üç kişinin kıssasında işâret vardır ki, dinî ve millî meselelerde tahallûf eden böyle kimselerin bir müddet cemâatden tecrid edilmesi, tevbeleri zâhir oluncaya, herkes tarafından duyuluncaya kadar bu acının çektirilmesi haram değildir.

Bir de cemâatte alâkasızlığa terk edilen kimsenin hâli fîsk ve bid'at ise o fîsk ve bid'atden tevbe edinceye kadar terk edilir, ancak küçük meselelerde üç günden fazla dargınlık câiz değildir. Büyük meselelerde ise Kâ'b İbn-i Mâlik'e yapılan kadardır.

Fakat dünyevî işlerle ilgili durumlarda müslümanlar birbirlerine dâima musâmahakâr olmalı ve hatâ eden kardeşlerini her zaman affetmelidir. Çünkü insanoğlunun gazâba meyli ve za'fı vardır. Kötü ahlâka daha çabuk meyleder.

Ashâb-ı kirâmın hâline bakmaz mısın ki, Rasûlullah'ın emri ile o üç sahâbiden onların cezâ müddeti doluncaya kadar selâmlarını ve kelâmlarını kestiler.

Niyette ihlâs ve kulun gücünün fevkindeki işlerde Allah'a tefvîz-i umûr etmek Allah'ın rahmetine sebep olur. Ayrıca ağlamak, ağlayarak tevbe ve niyâzda bulunmak tevbenin kabûlünü medâr olur. İstiğfar ederken ihlâs-ı hâl etmek ve günahlarına ağlamak ve bir daha günahlarına dönmemek için azmetmek lâzımdır.

Akıl sahibine gerektir ki Allah için kardeşlik kurmakda geç kalmamalı ve hasedleşmekten, buğzdan ve birbirine arka çevirmekten sakınmalıdır. Âyet-i Kerîme'de:

«Ey îmân edenler! Allah'a ittika edin ve sâdıklarla berâber olun!»⁴⁶ buyurulmuştur.

Burada üç durum vardır:

Birincisi: «Sâdıklarla berâber olun» demek onlarla dost ve arkadaş olun, sohbet edin demektir.

İkincisi: Sıdkın yüceliğine ve faziletine işâret ve teşvik vardır.

Üçüncüsü: Sâdıklarla berâber olmaya teşvik vardır.

Bazı marifet ehilleri demişlerdir ki:

– Dâimî farzı edâ etmeyenin muvakkat farzı edâsı kabul olunmaz.

– Farz-ı dâimi nedir? suâline:

– Sıdkdır, cevâbı verildi.

Sâdıklar da mürşidlerdir ki, onlar insanları Allah'a vâsıl olmak yoluna irşâd ederler.

Te'vilât-ı Necmiyye'de zikrolunduğuna göre:

«Sâdıklarla berâber olunuz» demek âlem-i ervahda

أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ

Suâline verdikleri cevâpta sadâkat gösterenlerle berâber olunuz demektir. Bir de Allah ile ahidleştikleri

üzere ancak Allah'a kulluk etmek, ona dünya ve âhiret maksadlarından hiç bir şey ile şirik koşmamak, her hâdisden tecerrüd etmek hatta kendi vücudlarından dahi tecerrüd etmekte sadakat gösterenlerle berâber olunuz demektir.

Niyet ve işlerinizde sıdktan ayrılmayınız. Bu da ihlaslı olmaya bağlıdır. İşte asıl kulluk budur. Harekât ve sekenâtınızda sıdkdan ayrılmayınız. Eğer sıdka nefsi istekler ve arzular karıştırılırsa bozulur. Âyette böylelerinin:

وَمَا أَضَلَّنَا إِلَّا الْمُجْرِمُونَ ﴿١١٠﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٩﴾
وَلَا صَدِيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠٨﴾

«Bizi o mücrimlerden başkası saptırmadı. Artık bizim için ne şefâatçilerden bir kimse ne de candan bir dost var.»⁴⁷ diyecekleri beyân buyuruluyor.

Onlar bizi hidâyetden dalâlete sürüklediler, bizi mücrim ettiler, yani bu işin başını idâre ettiler.

Diğer bir âyet-i kerîmede bunların:

إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾

«Biz efendilerimize ve büyüklere itâat ettik de yoldan saptırdılar»⁴⁸ diyecekleri beyân buyuruluyor.⁴⁹

47. Şuarâ sûresi, 99-101

48. Ahzâb/67

49. Ruhu'l-Beyân/966-967

Haberde gelmiştir ki:

Kiyâmet gününde hasenâtı seyyiâtıyla müsâvi olan bir kul getirilir. Fakat cennete girmesi için bir haseneye ihtiyacı vardır. Cenâb-ı Hak o kimseye:

– *Bir hasenen daha olursa seni cennete koyacağım, tanıdıklarına gît, sana bir haseneseni verecek kimse belki bulunur.*

O kimse anasına ve babasına gider, onlardan bir hasene ister, onlar:

– Biz de aynı ihtiyaç içindeyiz, veremeyiz, derler. Kime sorsa:

– Bu gün biz de bir haseneye mühtacız, der. Sonra yerine eli boş olarak döner, Cenâb-ı Hak sorar:

– *Getirdiğin nedir?* o der ki:

– Ya Rabb hiç kimse bana bir hasenesini olsun vermedi. Allah Teâlâ der ki:

– Hiç benim rızâm için edindiğin dost yok mu?

Kul Allah için kendisiyle dostluk kurduğu bir kulu hatırlar ve ondan bir hasene istemeye gider. O da ona bir haseneyi verir. Allah da:

– *Kabul ettim. Onun hakkından da bir şey eksiltmeden seni ve dostunu mağfiret ettim»* buyurur.⁵⁰

Hadîs-i şerif:

50. Ruhu'l-Beyân/860

«Birbirinizi sevinceye kadar (hakiki vechile) asla iman etmiş olmazsınız. Hangi şey üzerine sevişeceğinizi size göstereyim mi?

Aranızda selâmı yayın (Birbirinizi selâmlayın).

Ruhum yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki birbirinize merhamet (ve şefkat) edinceye kadar (yani merhamet ve şefkat etmedikçe) cennete giremezsiniz.”

Ashab-ı kirâm dediler: Ya Rasûlallah! Biz hepimiz merhametliyiz. Buyurdu ki:

(Benim dediğim) o (merhamet) herhangi birinizin hususi merhameti değildir. Âmmeye olan merhamettir.»

Ey selimü'l-vidân! Dost ve sâhib-i hakiki ancak senin ayb ve noksanını bildiği halde sana ikbal ve teveccüh gösterendir. O da ancak senin mevlâ-yı kerimindir.

Hayırlı dost ve sâhib senden istifâdesi olmaksızın sana muhib ve tâlib olandır.

Cenâb-ı allâmü'l-ğuyûb âbidin ayıplarını bildiği halde yine ibzâl-i inâyet ve ihsân-ı nîmet etmekten geri durmaz. Tabîat-ı insâniyedeki noksanlık atâyây-ı sübhâniyeye hâil ve mâni olmaz.

Ahlâk-ı ilâhiyye ile muttasıf olan ehl-i kemâl de bilcümle mü'minlerin kusur vakı'alarını gördükleri ve bildikleri halde onlara yine hüsn-i muâmele ve iltifâtdan geri durmazlar. Ama zamanın dostları ise hemdem-i muhabbet oldukları zevâtın bazı kusurlarına muttali olmakla muhabbetleri derhal zâil olur. Bu halde onlar sâhib-i

hakikî ve dost değildir. Ancak garazsız sahâbet ve ivazsız muhabbet müfîdu'l-cûd ve'l-hayr Cenâb-ı Rabbi'l-Âlemin Hazretlerine mahsustur. Cürüm ve kusura bakmayarak günahkâr ibâdı merzuk kılmaktadır.

Hz. Ömer -radiyallahu anh-'ın Şam'da bir ah-ı fillahı (Allah için kardeşliği) vardı. Şam'dan gelen bir kimseye kardeşim ne işliyor, diye sordu. O da: Şeytanın kardeşidir! deyince Hz. Ömer -radiyallahu anh- o adamı «Sus» diye ta'zib etti ve kebâir mi işlemiş? dedi. Sonra Hz. Ömer -radiyallahu anh- o kardeşine şu âyet-i kerîmeyi yazdı ve gönderdi.

حَمَّ ﴿١﴾ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿٢﴾ غَافِرِ
الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطُّوْلِ لَا إِلَهَ
إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾

«Hâ, Mîm. (Bu kitâbın indirilmesi; O mutlak gâlib, O (her şey'i) hakkıyla bilen, (mü'minlerin) günahı(nı) yarılgayan tevbesini kabul eden, (kâfirler ve muhâlifler için) azâbı çetin, (âriflere) fazl (-u kerem) sâhibi Allah'tandır. Ondan başka hiç bir Tanrı yoktur. Dönüş ancak O'nadır.»⁵¹

Bu mektubu okuyunca o kimse ağlamış ve tevbe eylemişti.

Ebû'd-Derdâ -radiyallahu anh- buyurdu ki: Eğer ihvânın hâli tegâyâyür ederse hali değişti diye ihvânını terk etme. Zirâ ihvânın bazan düşer ve bazan da kalkar.

İbrahim Nehai buyurdu ki: Âlemin zellesini nâsa söyleme. Bir kere kusur eder. İkincide terk eder. Eğer ihvânına bir keder ve âfet gelirse ve o âfet dinde olursa onu murâkebe ile ihvânına riâyet edip ihmal etmemeli belki ihvânına taltif-i dâimî üzere olmalı ve ihvânına gelen belâdan ihvânını kurtarmaya gayret etmeli.

İhvanının dîninde olan ma'siyeti belâların şiddetlisidir.

Sultan-ı Enbiyâ -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdular ki: *«Bir kul Allah yolunda bir kardeş edinmeye muvaffak olduysa Cenâb-ı Hak o kimseye cennette bir derece halkeder.»*

İbn-i Mübârek buyurdu ki: Mü'min olan özür taleb eder. Münâfik kusur arar.

Fudayl bin İyaz buyurdu ki: Asıl fütüvvet, ihvânın zellesini affetmektir.

Sallallahu Teâlâ aleyhi ve sellem **Efendimiz** bir hadisinde buyurdular ki: *«Kötü komşudan Allah'a istiâze edin ki hayır görse setreder, şer görse ifşâ eder.»*

Musannif rahimehûllah buyurdu ki: Şimdi öyle bir zamanda bulunuyoruz ki, eğer bizden bir fiil yetmiş vech-i sâhîha mütehammil ve bir vecih de vech-i fâside mütehammil olsa yetmiş sahih vechi atarlar da baîd olan bir vechi alırlar. Nefislerini müdafaa etmeyi ve ihvânını

tahkîr etmeyi fırsat ve ganimet bilirler. Bu ise telbîs-i şeytânîdir.

Cenâb-ı Bâri Teâlâ Hazretleri Musa -aleyhisselâm-'a hitaben:

– Benim için bir amelin var mıdır? buyurduğunda Kelîmullah dahi.

– Ya Rabb! Salât, sıyâm, tasdîk, zikrim senin içindir dedi.

Hak Celle ve Âlâ Hazretleri buyurdu ki:

– Salât sana bürhan ve savm kalkaın ve sadaka def-i belâ ve zikir de nûrdur. Bana mahsus olan amelin nedir?

Mûsa -aleyhisselâm-:

– Ya Rabb! Sana mahsus olan amele delâlet eyle dedi.

– Ya Mûsa!

هَلْ وَآلَيْتَ لِيْ وَلِيًّا وَعَادَيْتَ لِيْ عَدُوًّا

Benim için bir velîye muhabbet ve bir düşmana adavet eyledin mi? diye buyruldu.

Muvâlât-ı evliya ve muâdât-ı a'dâ efdal-ı tâât oldu. Hubbu fillâh ve buğzu fillah farîzadır.

Nakledilir ki: Selefde iki ihvandan biri istikametten rucû etti. Diğerine dediler ki bu kardeşine üzülmez misin de bırakmıyorsun?

Cevâben dedi ki: İhvanlık böyle günde belli olur. İhvanımın elini tutmalıyım. İtâb zamanında ona lûtf yapmalı ve ona duâ etmelidir ki eski haline rucû ede. Bunun zellesi din hakkındadır. Ezâsına katlanıp onu affetmek lâzımdır. İşte böyle yapmak uhuvvet hakkında lâyık ve vâcibdir.

Ârif Şa'ranî Hukuk-ı İslâm kitâbında der ki: İnsan ihvânın zellesi için yetmiş kadar mazeret ve ihtimâli bulmalı. Eğer kalbi o mazereti kabul etmezse kendi nefesine ey nefis muannid sensin, demeli.

Yine nakledilir ki, iki ihvândan birine bir hevâ ârız oldu. Diğer ihvânına dedi ki, ben illetlendim. Eğre ister isen «Allah» için olan uhuvvet akdini bozalım?

Arkadaşı da: Sana ârız olan bir hatfe sebebiyle uhuvvet akdini çözmem, dedi. Sonra Cenâb-ı Hak ile beyinde bir akd eyledi ki: Ya Rabb! İhvânım o belâdan kurtulmasıya kadar bir şey yemeyip su da içmem dedi. Kırk gün yemeden içmeden her gün Cenâb-ı Hak'dan kardeşinin belâdan kurtulması için duâ ederdi. Gam ve kederinden ve za'fiyetinden ölmeye karîb oldu. Bi-lutfihî Teâlâ kardeşi o hevâ illetinden kuruldu. Ondan sonra yemeye ve içmeye başladı.

BİR-i MAÛNE FÂCIASI

Enes -radiyallahu anh- den gelen rivâyete göre şöyle demiştir:

Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- bir davet üzerine Kur'ân'ı bilenlerinden yetmiş kişiyi Amr oğullarına Süleym oğullarından bazı soylara irşâd ve din öğretmek için göndermişti. Bunlar Maûne Kuyusu'na vardıklarında dayım Haram İbn-i Milhan arkadaşlarına:

Sizden önce ben Süleym oğullarına varayım da eğer onlar bana Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- den aldığımız emri kendilerine tebliğ edinceye kadar aman verirlerse ne âlâ! Vermezler de ihânet ederlerse zâten siz de benden uzak değil bana yakın bulunursunuz, dedi. O da Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem- den aldığı emirleri tebliğ ettiği sırada onlar ansızın aralarından Amr İbn-i Tufeyl denilen bir kimseye işâret ettiler. O da dayımı arkasından şiddetle mızrakladı. Bir halde ki mızrağı göğsünden çıkardı. Bu ölüm darbesi üzerine (Haram) göğsünden fıskıran kanlara ellerini bulayıp yüzüne ve başına

sürerek: «Allah büyüktür. Kâbe'nin sâhibine yemin edirim ki ben şehâdet rütbesini kazandım» diye haykırdı.

Sonra bu gaddar Süleym oğulları dayımın geri kalan arkadaşlarına döndüler. Dağa kaçan Kâ'b İbn-i Zeyd denilen aksak bir kişiden başka onları da öldürdüler.

Derhal Cibril -aleyhisselâm- bu fâciayı Nebî -sallallahu aleyhi ve sellem-'e «Seriyyedeki bütün ashabın Rablerine kavuştular. Allah onlardan râzı oldu. Onları da memnun etti» diye bildirdi.

Bu fâcia üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Allah'a ve onun Rasûlüne isyan eden şu Rî'l, Zekvan ve Benî Lihyan ve Asiyye oğulları üzerine kırk sabah (Lâ'netle karışık) bedduâ etti.

Bu fâcia Hicret'in dördüncü yılında vuku bulmuştur.

Amr oğullarının reisi Ebû Berâ Amr İbn-i Mâlik Medine'ye gelerek Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-i ziyâret etmişti.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz Amr'e müslüman olmasını teklîf etmiş ise de kabul etmemek ile berâber:

– Ya Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem- Necid halkına ashabından bir hey'et gönderir de İslâm'a davet edersen mühim bir kuvvet olan bu kalabalık kavmin davete icâbet edeceğini umarım, demişti.

Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- de:

«– Necidlilerin ashabıma kötü muamele etmelerinden korkarım» buyurmasına karşı:

– Ben onları ahd ü emânıma alırım. Sakın çekinme gönder, demişti.

Bu davet üzerine Münzir bin Amr'ın riyâseti altında kurrâ denilen malûmat sahibi ashabdan yetmiş kişi gönderildi. Bu heyet Medîne-i Münevvere'ye dört konak mesafede Bir-i Maûne denilen kuyu başına indiler. Bu kuyu Amr oğulları yurduyla Benî Süleym diyârının ortasındadır.

Maûne kuyusuna varınca Haram İbn-i Milhan'ı Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- in mektubunu vermek üzere Amr İbn-i Tufeyl'e gönderdiler. Çünkü önlere Amr oğullarından Ebû Berâ ölmüştü. Bu cihetle İbn-i Milhan mektubu Ebû Berâ'nın kardeşinin oğlu Amr İbn-i Tufeyl'e verdi.

Bu küstah herif mektuba bakmayarak Haram İbn-i Milhan'ı öldürdü. Ve kavmini yardıma çağırdı ise de bunlar biz Ebû Berâ'nın ahdini bozmayız diye icâbet etmediler. Bunun üzerine Süleym oğullarına mensub Ukayye, Rı'l, Zekvân, Lihyân şerîrlerini yardıma çağırıldı. Bunlar icâbet ederek ashâb-ı kiram üzerine baskın ettiler. Ve seriyye halkı develeri üzerinde oldukları halde kuşattılar.

Artık mukabeleden başka bir çare görmeyen ashâb kılıçlarıyla müdâfaa ederek hepsi de şehid düşünceye kadar çarpıştılar. Radiyallahu anhüm.⁵²

UKL VE UREYNE

Enes İbn-i Mâlik -radiyallahu anh- şöyle demiştir:

Ukl ve Ureyne kabilelerinden bazı kimseler Medîne'ye geldiler. Mide ağrısından veya istiska hastalığından Medîne'de oturmak istemediler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Beytül-mâl-i müslimîne âid sütlü develerin bulunduğu yere gidip develerin bevillerinden ve sütlerinden içmelerini emir buyurdu. Oraya gittiler sıhhât bulunca Nebiy-yi Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- in çobanını öldürüp develerini önlerine katıp götürdüler. Bu haber sabah vakti geldi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- arkalarından adam koşturdu. Gün yükselince herifleri getirdiler. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- kısas olarak ellerinin ve ayaklarının kesilmesini emretti. Bu cânîlerin gözleri de oyulup Harre denilen yere atıldı ve ölünceye kadar su istedilerse de kendilerine su verilmedi.

İzahı: bu vak'a hicretin altıncı senesinde şöylece oldu: Ukl ve Ureyne kabîlelerinden yedi sekiz kişi Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in huzur-ı âflerine ge-

lerek İslâm üzere bey'at ve kelime-i tevhidi telâffuz ile müslüman olduklarını izhâr ettiler. Medine'ye geldikleri vakit hasta ve benizleri sararmış karınları şişmiş bir halde idiler. Ve: «Ya Rasûlallah! Biz fakiriz. Bizi barındır, yedir için» diye istihâmda bulundular.

Hiz. Rasûl-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- bunları ashâb-ı soffa meyânına aldılar. Biraz ikâmetden sonra Medîne'nin havası mizaclarına tevafuk etmediği için «Ya Rasûlallah! Biz çölde yaşamaya alışmış koyun, deve sahipleri idik. Çayırı, çimeni, bağı, bahçesi bol yerlere alışık değiliz. Medîne'de ikamet hoşumuza gitmiyor. Develerinizin bulunduğu yere çıkmamıza izin verseniz» dediler.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bunların ihtiyacı için çobanıyla berâber bir sürü devenin beytül-mâlden tahsisini emretti. Bu adamlara da «Develerin bulunduğu yere gidip sütlerini ve bevillerini içerek tedâvî olunuz» buyurdular.

Bunlar oraya gidip sıhhat buldular. Vücutları sağlaştıncı irtidâd ederek Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in çobanı «Yesar» -radiyallahu anh-ı katl ile develeri önlerine katıp götürdüler.

Bu Yesar -radiyallahu anh- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in azâdlısı idi. Hâin herifler onu katlettikleri gibi müsle yaptılar. Yani ayağını kestiler ve gözlerine diken batırdılar.

Haber gelince Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- onları takib etmeğe yirmi atlı ile Kürz bin Câbir el-

Fihri -radiyallahu anh-ı gönderdi. Hz. Kürz de onları yakalayıp huzûr-ı âliy-i risaletpenâhîye getirdi.

Nebiyi-yi Muhterem -sallallahu aleyhi ve sellem- de irtidâd ve küfran-ı nimet ve kat'-ı tarîk ve katl ve işkence gibi fiillerine kısas olmak üzere ellerinin ayaklarının kesilmesini ve gözlerinin çıkarılmasını emrettiler.

إِنَّمَا جَزَاؤُا الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي
الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ
وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ﴿٢٢٢﴾

«Allah'a ve Rasûlüne karşı muharebe edip memlekette fesâd ikâna sa'y edenlerin cezâsı ancak birer birer katl olunmak, elleri ayakları çaprazvâri kat' olunmak yahud da memleketten nefy olunmaktır»⁵³ âyet-i celîlesinin hükmü infâz buyurulduğunu haber vermiş oluyor.

Bu âyet-i celîlenin sebab-i nüzûlü bu vak'adır. Bu hadîs-i şerifi Buhârî yedi yerde dokuz tarîk ile tahrîc eylediği gibi Müslim'de yedi tarîk ile ve Ebû Davud beş tarîk ile ve Nesâi de dört tarîk ile tahrîc eylemişlerdir.⁵⁴

53. Mâide sûresi, 33

54. Tecrid-i Sarîh Terc. 1/154.

CIHADI TEŞVİK EDEN ÂYET VE HADİSLER

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ
لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ
وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ
أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِنَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ
بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

«Allah Teâlâ mü'minlerden canlarını ve mallarını cennet mukâbilinde satın aldı. Ve nefisleri bedelinde cennet verdi. Allah rızâsı için o mü'minler düşmanla mukâtele ederler, katlederler ve kendileri katlonularak şehid olurlar ve bu mukatele bedelinde mü'minlere verilen cennet Tevrât ve İncil ve Kur'ân'da Allah Teâlâ üzerine sâbit bir va'd-i ilâhi oldu ki vuku'u kat'idir. Ve

Allah Teâlâ'dan ziyâde ahdini kim ifâ edebilir? Böyle kârlı mubâyaa üzerine terettüp eden netice izhâr-ı şâdumânîdir. İşte şu ticaret büyük kurtuluştur.»⁵⁵

Diğer mânâ:

«Şüphesiz ki Allah, Hak yolunda (muhârebe ederek düşmanları) öldürmekte ve öldürülmekte olan mü'minlerin canlarını ve mallarını (Kendilerine cennet vermek mukabilinde) satın almıştır. Onun Tevrat'da, İncil'de ve Kur'ân'da (zikrolunan bu) va'di kendi üzerinde Hak (ve kat'i) bir va'ddir. Allah'tan ziyâde ahdine vefâ eden kimdir? O halde (Ey mü'minler) yapmış olduğunuz bu alış verişten dolayı sevininiz. Bu en büyük saadettir.»

Bu âyetin sebep-i nüzûlü:

Ensâr-ı kirâmdan yetmiş kişi Leyle-i Akâbe'de Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e bey'at ettiklerinde Abdullah bin Revâha -radıyallahu anh-:

– «Ya Rasûlallah Rabbın ve nefsin için dilediğin şartı kıl» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de:

– «*Rabbim için ibâdet edip şirk etmemenizi ve nefsim için de kendi nefsinizden ve malınızdan men ettiğiniz şeyi benden de men etmenizi şart kılarım*» buyurunca: Ensâr-ı kirâm da:

– «Biz bunu işler isek bizim için ne var?» demeleri üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Efendimiz de:

– *Cennet var*» buyurdu.

Ensâr-ı kirâm da -radiyallahu anhüm-:

– Bey’ımız ticâret etti bunu ikale etmeyiz yani fesh etmeyiz ve noksan da etmeyiz, dediler. Bunun üzerine bu âyet-i celîle nâzil oldu.

Ca’fer-i Sâdık -kuddise sirruh- der ki:

«Ey Âdem oğlu kendi kadr ve kıymetini Allah’ın bildirdiği şekilde bil ki, Allah senin fiatının cennetten aşağı bir şey olmasına râzı değildir!

Dikkat etmek lâzımdır ki, satın alan Allah, satın alınan kul, fiat da cennettir.

Bilmek gerekir ki, cennet talebinde nefisini fedâ edene cennet vardır. Bu cihâda cihâd-ı asgar denilir. Kalbini ve ruhunu Allah’ı talep kılmakla fedâ eden ise cennetin sahibine kavuşur, buna nâil olmak için çalışmak ise cihâd-ı ekberdir. Çünkü kalbi tasfiye yolu ve ahlâkı kötüden iyiye tebdil etmek zâhirî düşmanlarla savaşmaktan daha zordur. Çünkü nefis düşmanını öldürmek zâhirî düşmanı öldürmekten zordur.»

Fahreddîn Râzi Tefsir-i Kebîr’inde nakleder ki:

Şeytan Allah Teâlâ ile bu âyet-i celîle için muhâsame eder ve der ki:

– Şerîfatde müşteri, bâyiden ayıblı bir mal satın alırsa onu iâde etmesi lâzımdır. Sen onların nefislerini

ve mallarını satın aldın, onların nefisleri de malları da hep ayıblı şeylerdir. Onları o halleriyle bana bırak.

Allah Teâlâ cevâp verir:

– Sen benim şerîatimi bilmezsin, adlimi anlamaz, fazlımı takdir edemezsin? Müşteri bütün ayıblarıyla ve güzellikleriyle, fazl u keremiyle satın aldığı bir şeyi kullarımın hiç bir mezhebine göre geri vermez.

Şeytan böylece kapaklanır, rüsvây olarak, mahcub olarak tardolunur.

Abdü'l-vahid bin Zeyd -kuddise sirruh- anlatır:

Biz bir gün yine burada otururken birdenbire gazveye gitmek üzere hazırlandık. İhvânıma,

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ
لَهُمُ الْجَنَّةَ

âyetlerini okumalarını emrettim. İçlerinden birisi bu âyetleri okudu.

On beş yaşlarında bir delikanlı kalktı. Babası ölmüştü ve kendisine bir çok mal kalmıştı. Bana:

– Abdülvâhid bin Zeyd! «Allah mü'minlerden cennet karşılığında nefislerini ve mallarını satın aldı» âyetini okudun, değil mi? dedi. Ben de:

– Evet dostum, dedim. Dedi ki:

– Seni şâhid tutarım ki ben cennet karşılığında canımı ve malımı sattım. Ona:

– Kılıncın keskin tarafında da aynı sözü söyleyebilecek misin? Ki sen daha çocuksun, daha ben bile sabır edemem, diye korkuyorum. Sen nasıl sabredeceksin? dedim.

Delikanlı dedi ki:

– Ya Abdelvâhid! Allah ile cennet üzere mübâyaa ediyorum. Eğer âciz düşersem de bu bey'atime Allah'ı şâhid gösteriyorum.

Delikanlının bu sözü üzerine kendi kendimden utanarak:

– Şu çocuk kadar da aklımız yokmuş! dedim. Şu çocuk ki, canından ve malından geçti. Atından ve silâhından başka her şeyini Allah yolunda infak etti. Bizden evvel davrandı. Bize takaddüm etti. Delikanlı:

– Esselâmü aleyke ya Abdelvâhid! dedi. Ben de:

– Ve Aleyke's-selâm, ticaretinde kârlı çıktın! dedim. Sonra yürüdük. Delikanlı gündüz saim ve gece kâim idi. Bizim büyüğümüze küçüğümüze hizmet ediyordu ve gece bizler uyuduğumuz vakitte bizi bekliyordu. Bu hal ile diyâr-ı Rûma vâsıl olduk.

Delikanlı ihlâs sâyesinde şimdiden cenneti ve cennette va'd olunan nimetleri görmeye, hûrîlerle konuşmaya başladı. Bizi de düşmanla karşılaştığımız sırada harb işleriyle teyid,

tehyîc ve teşvik ediyordu. En önde savaşıyordu. Hiç bir za'f alâmeti göstermedi, cümlemize fâik idi.

İşte, akıl sahibine gerektir ki savaşa bütün kalbiyle iştirak etmeli ve korkaklığın eceli tehir etmediğini ve ileri atılmanın da mevti tacil etmediğini bilmelidir.

عَجِبَ رَبُّنَا مِنْ رَجُلٍ غَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَانْهَزَمَ أَصْحَابُهُ
فَعَلِمَ مَا عَلَيْهِ فَرَجَعَ حَتَّى أَهْرَيْقَ دَمَهُ فَيَقُولُ اللَّهُ
عَزَّ وَجَلَّ لِمَلَأْتِكْتِهِ أَنْظُرُوا إِلَى عَبْدِي رَجَعَ رَغْبَةً فِيمَا
عِنْدِي وَسَفَقَةً مِمَّا عِنْدِي حَتَّى أَهْرَيْقَ دَمَهُ

Allah yolunda gazâ eden (ederken) arkadaşları bozulan (fakat o anda) üzerinde olan şeyi (uhdesine düşen vazifeyi bilen (takdir eden) bundan dolayı (tekrar düşmana) dönen (kahramanca dövüşen) ve nihâyet kanı dökülen (şehid olan) adamı Rabbimiz beğendi (ondan razı oldu).

İşte Azîz ve Celil olan Allah (o zaman) meleklerine der ki: Bakın kuluma! Nezdimde olan şeyi (şehidlik derecesini ve rızamı) severek benim indimde olan şeyden (benim ikabımdan) korkarak tekrar döndü (arslanca dövüştü ve) nihâyet kanı akıtıldı (şehid oldu).⁵⁶

Buyuruyor ki: Muharebede arkadaşları bozulmuş olan gâzî eğer sebât etmekle düşmanı hakkında mühim bir zarar ve müslümanlar lehinde büyük bir fâide hâsıl

olacağını yakînen bilir ise sebât etmeli çekilmemeli. O dakîkade uhdesine düşen vazifeyi yapmalıdır.

مَنْ لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَبَرَ حَتَّى يُقْتَلَ أَوْ يَغْلِبَ لَمْ يُفْتَنَ فِي قَبْرِهِ

"Kim (savaşta) düşmanla karşılaşır da öldürülünceye yahud gâlib oluncaya kadar sebat ederse kabir fitnesinden (azabdan) selâmete erdirilir.»⁵⁷

أَحَبُّ الْأَعْمَالِ إِلَى اللَّهِ الصَّلَاةُ لَوَقْتِهَا ثُمَّ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ
ثُمَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

"Amellerin Allah'a (göre) en sevgilisi vaktinde namaz kılmak, sonra anaya babaya iyi muamele etmek, sonra Allah yolunda savaşmaktır.»⁵⁸

أَرْبَعٌ لَا يَقْبَلَنَّ فِي أَرْبَعٍ نَفَقَةٌ مِنْ خِيَانَةٍ أَوْ سُرْقَةٍ أَوْ غُلُولٍ
أَوْ مَالِ يَتِيمٍ فِي حَجٍّ وَلَا عُمْرَةٍ وَلَا جِهَادٍ وَلَا صَدَقَةٍ

"Şu dörtten; hâinlikten, yahud hırsızlıktan, yahud (harbde) çapulculuktan, yahud yetim malından harcanan şey şu dördün içinde yani ne hacda ne umrede, ne cihad-da ne de sadakada aslâ kabul olunmazlar.»

57. Taberâni

58. Buhârî, Müslim

أَرْبَعٌ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمُ الْغَزَى وَالْمُتْرَوِّجُ وَلَمْكَاتِبُ
وَالْحَاجُّ

«Şu dört kimseye yani gâzîye, evlenene, mükâtib köleye bir de hac edene yardım etmek Allah üzerinde bir haktır. Yani bu yardım Allah'ın şânına yakışır.»⁵⁹

إِنَّ أَفْضَلَ عَمَلِ الْمُؤْمِنِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

«Gerçek mü'minin yaptığı en faziletli (ve sevâblı) iş Allah yolunda cihâddir.»⁶⁰ (düşmanlarla habrde savaşmaktır.)

إِنَّ أَوَّلَ فِطْرَةٍ تَقَطَّرُ مِنْ دَمِ الشَّهِيدِ يُكْفَرُ بِهَا ذُنُوبُهُ
وَ الثَّانِيَةَ يُكْسَى مِنْ حُلْلِ الْإِيمَانِ وَ الثَّالِثَةَ يُزَوَّجُ مِنْ
الْحَوْرِ الْعَيْنِ

«Şehidin kanından akan ilk damla ile (günahları) setr (afv) edilir. İkincisi ile imân hil'atleri giydirilir. Üçüncüsünde o cennetin hûrileriyle evlendirilir.»

59. Ahmed b. Hanbel

60. Taberânî

إِنَّا لَنَسْتَعِينُ بِالْمُشْرِكِينَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ

«Biz müşrikler aleyhine müşriklerden yardım istemeyiz.»⁶¹

Not: Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- «Uhud» gazvesine gider iken «Seniyyetü'l-Vedâ» mevkiinde kalabalık bir zümre ile karşılaştı. Bunlar müşrikler idi. Gü-yâ Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e düşmanları aleyhinde yardım etmek üzere gelmişlerdi. Kabul etmeyerek bu hadis-i şerifi irâd buyurdu.

الْحَرْبُ حُدَّةٌ

Harb bir hud'adır.

1- «Uhud» muharebesi bozgunluğundan sonra müşrikler Medîne-i Münevvere'ye karşı büyük hücum hazırlıklarında idiler. Ma'bed isminde biri Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- in izniyle dönüp Kureyş ordusu içerisene girmişti. Kureyş uluları Muhammedîler -sallallahu aleyhi ve sellem- den ne haber? diye sordukları zaman Ma'bed:

Arkamdan geliyorlardı. Öyle muntazam orduları var ki şimdiye kadar ömrümde böylesini hiç görmedim, dedi. Reisleri: Ne diyorsun Ma'bed? Müslümanların kimıldamaya tâkatleri kaldı mı? dediler. Ma'bed cevâb verdi:

61. Buhârî

«Evs» ile «Hazrec» in dünkü muharebeye çıkmayanları da bugün iltihâk etmişler.

İntikam almak için dış bileyip geliyorlar. Siz burada savsaklanırken yarın ale's-sabah atlarının alınlarını göreceksiniz!

Ümeyye'nin oğlu Safvan: İşte dediğim çıktı! Korktuğumuz başımıza geldi. Haydi yolumuza, dedi. Müşrikler büyük bir telâş içinde kaçımaya başladılar. Soluğu doğruca Mekke'de aldılar.

Ma'bed'in bu hud'ası ile müslümanlar büyük bir belâdan kurtulmuşlardır.

2- «Hendek» muharebesinde Kurayza yahûdileri andlaşmayı bozarak müslümanlar aleyhine müşriklerle birleşmiş. Medîne-i Münevvere'yi Kureyş, Katafan ve Kurayza oğulları kuvvetleriyle sınıksız muhâsara altına almışlardır.

Bu hareket müslümanlar için büyük tehlike teşkil ediyordu. Nuaym bin Mes'ud bu sırada gizlice şeref-i İslâm ile müşerref olarak geceleyin İslâm karakolları yanına sokuldu. Ve Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in müsaadeleriyle beri tarafa geçti. Uzun ve gizli müşâvere ve muhâverelerden sonra: Ya Rasûlallah! Ne Kureyşîler ve ne de öbür kabileler benim müslüman olduğumu henüz işitmediler. Müsâade ederseniz bir hizmette bulunayım, dedi.

Bunun üzerine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu hadîs-i şerifi irâd buyurdu ve Nuaym'ı karşı tarafa gönderdi.

Nuaym doğruca Kurayza oğullarının yanına gitti. Konuştular.

– Benim niye geldiğimi biliyor musunuz?

– Hayır, dediler.

– Sizi ne kadar sevdiğimi takdir edersiniz zannedirim.

– Elbette, dediler.

– Emin olunuz bir kaç gündür hep sizi düşünüyorum. Fakat...

– Söyleyiniz, söyleyiniz. Size her vechile itimâdımız var, dediler.

– Vâkıa müslümanları yeryüzünden kaldırmaya çalışıyorsunuz. Fakat onların da mukâbeleden, müdâfaadan geri kaldıkları yok. Biliyorsunuz ki Mekkeli-lerin canı sıkılmaya başladı. Harbden usanç getirdiler. Yarın bırakıp memleketlerine gidecekler. Siz ise müslümanların elinde kalacaksınız. Ahdinizi bozdunuz, onların gazabını tahrik ettiniz. Acaba hâliniz ne olacak? Eğer aklınız varsa Kureyşilerden rehin olarak bir kaç muteber adam alınız. Tâ ki harbi bitirmedikçe gitmeye muktedir olamasınlar!

Bu teklif pek uygun görüldü. Hepsi kabul ettiler. Nuaym, Ebû Süfyân'ın yanına gitti. Şöyle konuştular:

– İşittiniz mi?

– Neyi?

– A... Demek halâ duymadınız öyle mi?

– Canım ne var? Ne olmuş?

– Daha ne olacak. Kurayza oğulları müslümanlarla nakz-ı ahd ettiklerine pişman olmuşlar. Kabahatlerini afv ettirmek için sizden rehine olarak bir kaç adam isteyecekler. Muhammed'e -sallallahu aleyhi ve sellem- teslim edeceklermiş, sakın budalalık etmeyin ha, eşrâfınıza yazık olur.

O gün Cuma idi. Akşam üstü Ebû Süfyan, Kurayza oğullarını tecrübe için bir adam yolladı. Burası durulacak yer değil, siz ise muhârebeyi gevşek tutuyorsunuz yarın el birlik ile hücum edelim. Artık işe son verelim. Çünkü askerimiz açlıktan şikâyet ediyor. Hayvanlarımız da telef oluyor, dedirtti.

Kurayza oğulları: Yarın Cumartesi. Biz harb edemeyiz. Öbür güne kalırsak belki. Fakat bir şartımız vardır. Eşrâfınızdan rehine olarak yedi kişi istiyoruz. Çünkü size itimadımız yok, cevâbını verdiler.

Kureyşîler:

– Aa.. Nuaym ne kadar doğru söylemiş.

Kurayza oğulları da Nuaym'ın dedikleri bak nasıl çıktı, dediler.

Kurayza oğulları muhârebe yerinden çekildiler, kal'alarına girip kapandılar. Seyire bakmaya başladılar. Artık harp tamamiyle tavsamıştı. Kureyşîler ile Kurayza oğullarının arası tamamiyle açıldı.

Nihâyet Kureyşiler usanıp çekildiler, gittiler. Kurayza oğulları da müslümanların eline düştü. Kal'aları fetho-
lundu.

الْحَيْرُ مَعْقُودٌ فِي نَوَاصِيِ الْخَيْلِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

«Kıyamet gününe kadar hayır atların alınlarına (per-
çemlerine) bağlıdır.»⁶²

السُّيُوفُ أَرْذِيَةُ الْمُجَاهِدِينَ

«Kılınlar mücâhidlerin (şeref) ridâları (libâsları)
dır.»

الشَّهِيدُ لِيَجِدُ أَلَمَ الْقَتْلِ كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ أَلَمَ الْقَرْصَةِ

«Şehid öldürülmenin elemi ancak her hangi biri-
nizin cimdik acısı duyduğu kadar duyar.»⁶³

الشَّهِيدُ يَشْفَعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ

«Şehid (âhirette) kendi âlesinden (akrabasından)
yetmiş kişiye şefâat eder.»

62. Buhâri, Müslim

63. Buhâri

تَكْفَلُ اللَّهُ لِمَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِهِ لَا يُخْرِجُهُ مِنْ بَيْتِهِ إِلَّا
 الْجِهَادُ فِي سَبِيلِهِ وَتَصْدِيقُ كَلِمَاتِهِ بِأَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ
 أَوْ يُرْجِعَهُ إِلَى مَسْكِنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ مَعَ مَا نَالَ مِنْ
 أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ

«Allah kendi yolunda cihâd edeni - ki onu «Allah» yolunda savaştıktan onun kelimelerini (emirlerini) tasdik etmekten başka (bir sebep) evinden çıkarmamıştır- Ya onu (şehitlikle) cennete sokmaya yahud çıktığı evine nâil olduğu ecir (ve sevâb) ile veya ganimetle birlikte döndürmeye (bizzat) kefil olmuştur.»⁶⁴

ثُتْنَانِ لَا تُرَدَّانِ الدُّعَاءَ عِنْدَ النَّدَاءِ وَعِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ
 يَلْحَمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

«İki duâ vardır ki bunlar reddolunmazlar:

1- Ezân okunurken, 2- Birbirinin etini yercesine (ölüm kalım) döğüşü yaptığı zaman edilen duâlar niyazlar.»⁶⁵

حُرِّمَتْ عَيْنٌ عَلَى النَّارِ سَهْرَتٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

64. Buhârî, Müslim

65. Ebû Dâvud

«Allah yolunda (nöbet beklemekte ve sâir din ve vatan hizmetlerinde) uyumayan göze cehennem haram kılınmıştır.»⁶⁶

ذُرُوءُ سَنَامِ الْإِسْلَامِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَنَالُهُ
إِلَّا أَفْضَلُهُمْ

«Müslümanlığın en yüce amel ve ibâdeti Allah yolunda muhârebe etmektir. Buna onların (müslümanların) çok faziletli olanından başkası nâil olmaz.»

صَلَاةُ الرَّجُلِ مُتَقَلِّدًا سَيْفَهُ تَفْضُلٌ عَلَى صَلَاتِهِ غَيْرِ
مُتَقَلِّدٍ سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ

«Kişinin (savaş) halinde kılıncını (silâhını) kuşanarak kıldığı namaz(ın-sevâbı) kılıncını kuşanmadan kıldığı namazın sevâbın)dan yediyüz kattan fazla olur.»

لَآنَ أَحْرَسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ مُرَابِطًا مِنْ وَرَاءِ بَيْضَةِ الْمُسْلِمِينَ
أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ تُصَيِّبَنِي لَيْلَةُ الْقَدْرِ فِي أَحَدِ الْمَسْجِدَيْنِ
الْمَدِينَةِ أَوْ بَيْتِ الْمَقْدِسِ

«Gerideki müslümanların topluluğunu üç gece nöbetçi olarak muhâfaza etmeliğim bana (göre) iki mescidden birinde (yani) Medîne veya Beyt-i Makdis mescidlerinin birinde Kadir gecesinde bana isâbet etmesinden (nasib olmasından) daha sevgilidir.»⁶⁷

مَنْ أَعَانَ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ غَارِمًا أَوْ مُكَاتِبًا فِي
رَقَبَتِهِ أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا لِلَّهِ

«Kim Allah yolunda (savaşan) bir mücâhide yahud (sıkıntıda bulunan) bir borçluya yahud hürriyete kavuşması hususunda bir mükâtib (köle)ye yardım ederse hiç gölge bulunmayan (kıyamet) gününde Allah onu (arşının) gölgesi altında gölgelendirir.»⁶⁸

مَنْ ضَيَّقَ مَنْزِلًا أَوْ قَطَعَ طَرِيقًا أَوْ أَدَى مُؤْمِنًا فَلَا جِهَادَ لَهُ

«Kim (savaşta) bir menzili tazyik eder (daraltır) yahud bir yolu keserse yahud bir mü'mini ezâlandırırsa onun için hiç bir cihâd (sevâbı) yoktur.»

الْبَرَكَاتُ فِي نَوَاصِي الْحَيْثِلِ

«(Yümn) Bereket atların perçemlerindedir.»

67. Beyhâkî

68. Ahmed b. Hanbel, el-Hâkîm

مَنْ أَحْتَسَبَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِيْمَانًا بِاللَّهِ
وَتَضَدِّيقًا بِوَعْدِهِ فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرَوْثَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ

«Kim Allah'a îmân ederek, onun va'dine inanarak Allah yolunda bir at, kısarak besler ise o hayvanın yiyeceği, içeceği, tersi, bevli kıyamet günü mizanındadır.»⁶⁹ (Yani o bunlar kadar sevâb kazanır.)

الْخَيْلُ ثَلَاثَةٌ: لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ
وِزْرٌ فَأَمَّا لَلَّذِي هِيَ لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ تَعَالَى فَأَطَالَ لَهَا فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ
فِي طَيْلِهَا مِنْ الْمَرْجِ أَوْ الرَّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٍ
وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طَيْلَهَا فَاسْتَنْتَّ شَرَفًا أَوْ شَرَفَيْنِ كَانَتْ
أَثَارَهَا وَأَرْوَاتِهَا حَسَنَاتٍ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ
وَلَمْ يُرِدْ أَنْ يَشْقِيَهَا كَانَ ذَلِكَ لَهُ حَسَنَاتٍ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا
تَعْنِيًا وَسِتْرًا وَتَعَفُّفًا ثُمَّ لَمْ يَنْسَ حَقَّ اللَّهِ فِي رِقَابِهَا وَ
طَهَّرَهَا فَهِيَ لَهُ سِتْرٌ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخَرَّ أَوْ رِيَاءً وَنَوَاءً
لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ فَهُوَ لَهُ وَزْرٌ

«At, kısrağın üç türüdür: Kişi için ecirdir. (Sevâbı mûcibdir) Kişi için perdedir. (Siperdir) kişinin üzerinde günahdır. (Günahı mucibdir.)

1- Atın, kısrağın kendine sevâb olduğu (kazandığı) adam odur ki, onu Allah Teâlâ yolunda bağlamış, onun ipini bir çayıra yahud bir bahçeye uzatmıştır. İşte o at ve kısrağın bağlı olduğu ipin içinde o çayırın yahud o bahçenin neresine dönüp eser ise o kısım onun için sevapları mûcib olur. Eğer o ipini koparır da bir veya iki kere koşup (çayırı ve bahçeyi) çiğner ise onun izleri, tersleri sahibine sevâbları mûcibdir. Eğer o bir nehre uğrar da su içerse -halbuki sâhibi onu sulamak istemiyordu- bu da (sahibi) için sevâpları mûcib olur.

2- Atın, kısrağın kendisine siper olduğu adam (odur ki) onun tağannî için yani insanlara muhtaç olmamak için, perde olmak için (yani fakirliğini gizlemek için), teaffüf için (yani evlâd ve iyâlini namuskârene geçindirmek için) bağlamış. Hem ona iyi bakmakta hem de ona hoş binmekte ve yük yükletmekte Allah'ın hakkını unutmamaktadır. İşte o hayvan kendisi için siperdir.

3- Diğer adam vardır. Onu sırf müslümanlara böbürlenmek için gösteriş için ve düşmanlık için bağlamıştır. Bu da kendisi için günahı mucibdir.»

أَجْرَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا ضَمَّرَ مِنَ الْخَيْلِ
مِنَ الْخَفِيَاءِ إِلَى ثِيَابِ الْوَدَاعِ وَأَجْرَى مَا لَمْ يُضَمَّرْهُ مِنْ

الثَّيْبَةَ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَكُنْتُ فِيهِ
أَجْرِي

Ibn-i Ömer (r. anhüma) dan şöyle rivâyet edilmiştir:

«Peygamberimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- idmana çekilen bir atı Huzâi mevkiinden Seniyyetü'l-vedâ mevkiine kadar koştururdu. İdman edilmemiş bir atı Seniyyetü'l-vedâ'dan Benî Züreyk mescidine kadar koştururdu. Ben de orada koşturdum.»⁷⁰

لَا سَبَقَ إِلَّا فِي حُفِّ أَوْ حَافِرٍ أَوْ نُضْلٍ

«Tabanlı deve (ve insan) koşusundan, ya tırnaklı hayvanların koşusundan, yahud ok, mızrak, kılıç, bıçak (müsâbakalarından) (yani bunlarda kazananlardan) başkası hakkında mükâfat yoktur.»⁷¹

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ النَّاسِ وَشَرِّ النَّاسِ؟ إِنَّ مِنْ خَيْرِ
النَّاسِ رَجُلًا عَمِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى ظَهْرٍ
فَرَسِهِ أَوْ عَلَى بَعِيرِهِ أَوْ عَلَى قَدَمَيْهِ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْمَوْتُ
وَإِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ رَجُلًا فَاجِرًا جَرِيئًا يَقْرَأُ كِتَابَ اللَّهِ
وَلَا يَزَعُورِي إِلَى شَيْءٍ مِنْهُ

70. Buhâri

71. Ahmed b. Hanbel

«İnsanların en hayırlısı ile en şerîrini size haber vereyim mi? İnsanların en hayırlılarından biri atının sırtında yahud devesinin sırtında yahud iki ayağının üstünde (kendisine eceli gelinceye kadar) Azîz ve Cefîl olan Allah yolunda amel eden (çalışan) adamdır. İnsanların şerîri olanlarından biri de Kur'ân okuduğu halde ondan hiç bir şeye itâat etmeyen (emir ve nehiyelerine kulak asmayan) kötü ve cür'etli adamdır.»⁷²

Hz. Ömer -radiyallahu anh- da Şam ümerâsına gönderdiği bir tamimde askeri yürüyüşlere ve atışlara çok ehemmiyet verilmesini emretmişti.

اِزْمُوا وَاِزْكَبُوا وَاَنْ تَزْمُوا اَحَبُّ اِلَى مَنْ اَنْ تَزْكَبُوا كُلُّ
شَيْءٍ يَلْهُو بِهِ الرَّجُلُ باطلٌ اِلَّا رَمَى الرَّجُلِ بِقَوْسِهِ
وَتَأْدِيْبُهُ فَرَسَهُ وَ مُلَاعِبَتُهُ امْرَاَتَهُ فَاِنَّهِنَّ مِنَ الْحَقِّ وَمَنْ
تَرَكَ الرَّمْيَ بَعْدَ مَا عَلِمَهُ فَقَدْ كَفَرَ الَّذِي عَلَّمَهُ

«Atış yapın, binin. Atmanız bana göre binmenizden daha sevimlidir. Kişinin fâidesiz yere oyalandığı her şey bâtıldır. Fakat kişinin kendi okuyla (silâhıyla) atış yapması, yahud atını terbiye etmesi veya zevcesiyle oynaması böyle değildir. Zirâ bunlar hakdandır. (Şeriat nazarında muteber umurdandır.) Kim atıcılığı onu bildikten sonra terk

72. Ahmed b. Hanbel

ederse onu öğretene (muallimine yahud Allah'ına) nankörlük etmiş olur.»⁷³

مَنْ تَعَلَّمَ الرَّمِيَّ ثُمَّ تَرَكَهُ فَقَدْ عَصَانِي

«Kim atıcılığı öğrendikten sonra onu terk ederse muhakkak bana isyan etmiş olur.»⁷⁴

عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَاحَةَ وَالرِّمَايَةَ وَنِعْمَ لَهُوَ الْمُؤْمِنَةَ فِي
بَيْتِهَا الْمَغْزَلِ وَإِذَا دَعَاكَ أَبَوَاكَ فَاجِبْ أُمَّكَ

«Evlâdlarınıza yüzücülüğü ve atıcılığı öğretin. Bir müslüman kadının evinde ip eğirmesi ne güzel eğlencedir. Seni baban ile anan (aynı zamanda) çağırırsa (evvela) anana icâbet et.»⁷⁵

أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ

«Gözünüzü açın ki hakiki kuvvet atıştır.»⁷⁶

Bu hadîs-i şerifin râvisi **Ukbe** -radiyallahu anh- diyor ki:

73. Ahmed b. Hanbel

74. İbnî Mâce

75. Deylemî

76. Müslim

Ben Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in minber üzerinde:

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ
تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَأَخْرَيْنَ مِنْ دُونِهِمْ
لَا تَعْلَمُوهُمْ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُمْ وَأَمَّا تَتَّبِعُوا مِنْ شَيْءٍ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ ﴿٦٠﴾

«Siz de onlara (düşmanlarınıza) karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet (cihâd için) bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki bununla Allah'ın düşmanını, kendi düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmeyip de Allah'ın bildiği diğerlerini korkutasınız. Allah yolunda ne harcarsanız (ecri) size eksiksiz ödenir. Ve siz asla haksızlığa uğratılmazsınız.»⁷⁷ âyet-i kerimesini okuduktan sonra üç defa bu hadis-i şerifi irâd buyurduğunu işittim.

Muhârebe atlarının ayrıca zikir buyurulması ona olan ihtiyacın hiç bir zaman zâil olmayacağına ve cündîlik hayatının kemâl-i ehemmiyetine delâlet etmektedir.

Müfessirinin beyânına göre (Kuvvet) mefhumu harb-de düşmana galebe teminine yarayan bütün esbâb ve vesâile şâmindir. Zırhlı, torpido, denizaltı gemileri, tayyare, tank, makinalı vesât-i harb, hayvan, silâh, top, demiryolu şose, ordu, kışla, depo, istihkâm, yiyecek, içecek,

giyecek, harb-i fennî, ilm-i fennî, san'at, beden kuvveti, ormanlar... Hulâsa her şey «Kuvvet»e dâhildir.

Bütün bunları tam bir sûrette ve olanca gücümüzü sarf etmek üzere vaktiyle hazırlamaya hepimiz şer'ân mecbûruz.

Âyet-i kerimedeki رِبَاطُ الْحَيْلِ hak yolunda muharebe için bağlanan ve beslenen atlar demektir.

Hak Teâlâ Hazretleri kuvvetin ardından tahsîsen he-men atları zikretmiştir. Çünkü bu unsur çok esaslı bir harp ve ihtiyaç unsurudur. Bundan da anlıyoruz ki ona olan ihtiyaç hiç bir zaman zâil olmayacaktır. Nitekim bugün dünyada en mütekâmil harp vasıtaları meydana getirilmiş olmasına rağmen atlardan ve süvarilerden henüz istiğna hâsil olmamıştır.

Müslim'in, İmâm Ahmed'in, İbn-i Mâce'nin Ukbe bin Âmir -radiyallahu anh-'dan rivâyet ettikleri bir hadis-i şerif meâline nazaran Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bir gün minber üzerinde yukarıdaki âyet-i celfleyi okumuş ondan sonra üç defa:

أَلَا إِنَّ الْقُوَّةَ الرَّمِيَّ

«Gözünüzü açın ki kuvvet demek atmak demektir» buyurmuştur.

اسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَإِنِ اسْتَعْمَلْ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ حَبِشِيٌّ كَانَ
رَأْسَهُ زَبِيَّةً

«Dinleyin, itaat edin velev başı üzüm gibi (küçük) Habeşli bir köle size kumandan olsa da.»⁷⁸

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى
اللَّهَ وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي
فَقَدْ عَصَانِي

«Kim bana itâat ederse Allah'a itâat etmiş, kim bana isyân ederse Allah'a âsi olmuş olur. Kim emirime (kumandanıma) itâat ederse bana itâat etmiş, kim emirime (kumandanıma) isyân ederse bana isyân etmiş olur.»⁷⁹

مِمَّنْ غَازِيَةً تَغْرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُصِيبُونَ الْغَنِيمَةَ إِلَّا
تَعَجَّلُوا ثَلَاثِي أَجْرِهِمْ مِنَ الْآخِرَةِ وَيَبْقَى لَهُمُ الثَّلَاثُ
وَأَنْ لَمْ يُصِيبُوا غَنِيمَةً تَمَّ لَهُمْ أَجْرُهُمْ

«Allah yolunda muhârebe edip de ganimete ulaşan hiç bir topluluk yoktur ki, onlar âhiretten olan sevâplarının muhakkak üçte ikisini dünyada elde etmeye acele etmesinler. Onlara yalnız üçte bir kalmıştır. Eğer ganimete kavuşmazlarsa onların ecirleri eksiksiz olur. Âhirette alacakları üç mükâfata karşı dünyada acele et-

78. Buhârî, Müslim

79. Müslim

tikleri iki şey harpten selâmetle çıkmaları ve ganîmete kavuşmalarıdır.»⁸⁰

مَنْ طَلَبَ الشَّهَادَةَ صَادِقًا أُعْطِيَهَا وَلَوْ لَمْ تُصِبهُ

«Kim (talebinde) sadık (ve samimi) olarak Allah'tan şehidlik isterse onun yüksek derecesi kendisine verilir. Velev ki ona (bilfiil şehidlik) isâbet etmiş olmasın. (velev ki o yatağında ölmüş bulunsun.)»⁸¹

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا تَعُدُّونَ الشَّهِيدَ فِيكُمْ؟ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ! قَالَ إِنَّ شُهَدَاءَ أُمَّتِي إِذَا لَقِيتُ قَالُوا فَمَنْ هُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ (وَمَنْ غَرِقَ فَهُوَ شَهِيدٌ)

Ebû Hüreyre -radiyallahu anh-'dan rivâyette Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- dedi ki: «İçinizde kimleri

80. Müslim

81. Müslim

şehid addediyorsunuz?» (Ashab) Ya Rasûlallah; Kim Allah yolunda öldürülürse o şehiddir? Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki: «O takdirde ümmetimin şehidleridir.» Dediler ki: Ya onlar kimlerdir Ya Rasûlallah? buyurdu ki: «Kim Allah yolunda öldürülürse o şehiddir. Kim Allah yolunda ölürse o şehiddir. Kim taun (hastalığın)dan ölürse o şehiddir. Kim karın (hastalığın) dan ölürse o şehiddir. Kim suda boğulursa o şehiddir.»⁸²

أَعَزُّوا بِسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تَعْلُوا وَلَا تَعْدِرُوا وَلَا
تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا وَلِلْمَسَافِرِ ثَلَاثُ مَسْحٍ عَلَى
الْخُفَيْنِ وَلِلْمَقِيمِ يَوْمٌ وَلَيْلَةٌ

«Allah yolunda Allah'ın adıyla (Besmele ile) gazâ edin (ganimetden veya millet malından) hırsızlık yapmayın. Sözüünüzden caymayın (düşmana) işkence etmeyin. Çocuğu öldürmeyin. Mestler üzerine mesh etmek misafir için üç gün, misafir olmayan için bir gündür.»⁸³

حَمْسٌ لَيْسَ لَهُنَّ كَفَّارَةٌ الشِّرْكَ بِاللَّهِ وَقَتْلُ النَّفْسِ
بِغَيْرِ حَقٍّ وَبُهْتُ الْمُؤْمِنِ وَالْفِرَارُ يَوْمَ الزَّحْفِ وَيَمِينُ
صَابِرَةٌ يَقْطَعُ بِهَا مَا لَا بِغَيْرِ حَقٍّ

82. Müslim

83. Ahmed b. Hanbel

«Şu beşin (beş günahın) keffâreti yoktur. Yani bunlar keffâret ile ödenmezler:

1- Cenâb-ı Allah'a eş koşmak,

2- Haksız ve hükümsüz cana kıymak;

3- Mü'mine iftira etmek;

4- Muharebe günü kaçmak;

5- Bir malı haksız olarak kesecek ve (hakkı ibtâl) ve habs edecek yemin ile and etmek.»⁸⁴

Metindeki صَابِرَةٌ nın masdarı olan صَبَرَ lügatde habs etmek demektir. Yemin ile ilzâm, hükmedilen ve bundan dolayı gerek olursa habs olunan adamın andına da örfde (yemîn-i sabr) denir.

أَقْرَبُ الْعَمَلِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَا يُقَارِبُهُ شَيْءٌ

«Amel (ve ibâdet) in Azîz ve Celîl olan Allah'a (Allah'ın rızasına) en yakını Allah yolunda cihâddır (savaşır). Ona (fazilette) hiç bir şey yaklaşamaz.»⁸⁵

84. Ahmed b. Hanbel

85. Buhârî, Müslim

لَنْ يَبْرَحَ هَذَا الدِّينُ قَائِمًا يُقَاتِلَ عَلَيْهِ عِصَابَةٌ مِنَ
الْمُسْلِمِينَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ

«Bu din, kıyamet kopuncaya kadar müslümanlardan bir cemâat onun uğrunda savaşmak suretiyle ayakta durarak devam edecektir muhakkak.»

الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ بَرٍّ أَوْ فَاجِرٍ
وَإِنْ هُوَ عَمِلَ الْكِبَائِرَ

«Her emirin (kumandanın) maiyyetinde o (emir) iyi olsun, kötü olsun velev büyük günahları işlemiş bulunsun cihâda (Hak uğrunda savaşa) iştirak etmek üzerinize borçtur.»⁸⁶

جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَالسِّتِّكُمْ

«Allah'a eş koşan (düşman) larla mallarınızla, canlarınızla, dilinizle savaşın.»⁸⁷

لَا تَتَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَإِذَا لَقِيتُمْهُمْ فاصْبِرُوا

«(Muhârebede) düşmana kavuşmayı (yani durup dururken sebepsiz muhârebe açmayı) arzu etmeyin. (Fa-

86. Ebû Dâvud, Taberânî, Beyhakî

87. Ahmed b. Hanbel

kat) onlara kavuştuğunuz zaman artık sebât edin (yüz çevirmeyin.)»⁸⁸

مَنْ فَدَىٰ أَسِيرًا مِنْ أَيْدِ الْعَدُوِّ فَأَنَا ذَلِكَ الْأَسِيرُ

«Kim bir esiri düşman elinden kurtarırsa işte kurtulan) o esir benimdir.»⁸⁹ (Yani o beni kurtarmış gibi sevâp kazanır.)»

إِذَا تَبَايَعْتُمْ بِالْعِينَةِ وَأَخَذْتُمْ أَذْنَابَ الْبَقَرِ وَرَضِيْتُمْ
بِالزَّرْعِ وَتَرَكْتُمْ الْجِهَادَ سَلَطَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ ذُلًّا لَا يَنْزِعُهُ
حَتَّىٰ تَرْجِعُوا إِلَىٰ دِينِكُمْ

«Yalnız i'yne⁹⁰ ile alış veriş ettiğiniz (yalnız) öküzlerin kuyruklarına yapıştığınız, ziraate rıza gösterdiğiniz ve (bu suretle düşmanla) savaşı terk (ve ihmal) eylediğiniz zaman Allah siz dininize (ihtimam etmeye) dönünceye kadar üstünüze söküp atmayacağı bir horluk musallat eder.»⁹¹

88. Buhârî.

89. Taberânî

90. Bir malı bir bedel ile birine veresiye satıp yine o meclisde o şahsın elinden o malı evvelki bedelinden noksaniyle peşin olarak satın almaktadır. Mesela birine dörtüüz kuruş kıymetli bir malı üç ay vade ile altıüüz kuruşa satıyor da derhal beşüüz kuruşa ondan aynı malı satın alıyoruz. Bu (Ribâ)nın bir nev'idir.

91. Ebû Dâvud

مَنْ لَمْ يَعْزْ وَلَمْ يُجْهَزْ غَازِيًا أَوْ يَخْلِفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ
بِخَيْرٍ أَصَابَهُ اللَّهُ بِقَارِعَةٍ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

«Kim (düşmanla) savaş etmez, bir gâziyi donatmaz yahud bir gazinin âilesine hayır (ve hizmetle) bakmazsa Allah onu kıyamet gününden evvel büyük bir belâ ile musibetlendirir.»⁹²

ذُرُوءُ سَنَامِ الْإِسْلَامِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَنَالُهُ إِلَّا
أَفْضَلُهُمْ

"Müslümanlığın en yüce amel ve ibadeti Allah yolunda muharebe etmektir. Buna onların (Müslümanların) çok faziletli olanından başkası nail olmaz."⁹³

الْجَنَّةُ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ

«Cennet, (Gazilerin kullandığı) kılınçların gölgeleri altındadır.»⁹⁴

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَا أَنَّ رِجَالَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

92. İbni Mâce

93. Müslim

94. Hakim, Beyhakî

لَا تُطِيبُ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا وَلَا أُجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ
مَا تَخَلَّفْتُ عَنْ سَرِيَّةٍ تَغْرُؤًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِي
نَفْسِي بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنْ أُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ أُحْيَى ثُمَّ
أُقْتَلَ ثُمَّ أُحْيَى ثُمَّ أُقْتَلَ

«Ruhum (kudreti) elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki mü'minlerden arkamda kalmaları nefislerine hoş gelmediği halde kendilerini üzerine bindirecek (hayvan) bulamadığım küçük insanlar olmasaydı Allah yolunda (düşmanla) harb eden hiç bir kitanın ardından kalmazdım (mutlaka gider cihâd eder idim).

Ruhum (kudreti) elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki Allah yolunda öldürülüp (şehid olup) yine dirilmemi, yine şehid olup tekrar dirilmemi yine şehid olup tekrar dirilmemi cidden arzu eder idim.»⁹⁵

الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَضْمُونٌ عَلَى اللَّهِ إِمَّا أَنْ يَكْفِيَهُ
إِلَى مَعْفَرَتِهِ وَرَحْمَتِهِ وَإِمَّا أَنْ يُرْجِعَهُ بِأَجْرٍ وَغَنِيمَةٍ
وَمَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ
الَّذِي لَا يَفْتُرُ حَتَّى يَرْجِعَ

95. Buhârî, Müslim

«Allah yolunda savaşıyan kimse Allah'ın teminatı altındadır ki onu (ya şehid olarak) sür'atle mağfired ve rahmetine kavuşturur yahud (gâzi olarak) sevâp ve ganimetle (memleketine) döndürür.

Allah yolunda harb eden kimse (savaştan) dönünceye kadar usanmadan (gündüzleri) oruç tutan (geceleri) durmayıp ibâdet eden gibidir.»⁹⁶

لَعُدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

«Allah yolunda geçen bir sabah veya bir akşam dünyadan da, onda olan şeylerden de muhakkak hayırlıdır.»⁹⁷

أَفْضَلُ أَعْمَالِ الْمُؤْمِنِينَ جِهَادٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

«Mü'minlerin amellerinin en faziletlisi Allah yolunda savaşımdır.»⁹⁸

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَضْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قِيلَ
يَارَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

96. İbni Mâce

97. Buhârî

98. Taberâni

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ

Ebû Saidi'l-Hudrî -radiyallahu anh- şöyle dedi.
Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e:

– «Ya Rasûlallah! İnsanların en fazîletlisi kimdir?»
denilmişti. Buyurdu ki,

– «Allah yolunda canıyla malıyla cihâd eden
mü'mindir.»⁹⁹

أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ الْإِيمَانُ بِاللَّهِ وَخَدَهُ ثُمَّ الْجِهَادُ ثُمَّ
حَجَّةُ بَرَّةٍ تَفْضُلُ سَائِرَ الْأَعْمَالِ كَمَا بَيَّنَّ مَطْلَعُ الشَّمْسِ
إِلَى مَغْرِبِهَا

«Amellerin en faziletlisi Allah'ın birliğine îmân etmek-
tir. Sonra cihâddır. Sonra makbul hactir ki bunlar diğer
amellerden üstün gelir. (O derecede ki) güneşin doğduğu
yerden battığı yere kadar.»¹⁰⁰

يَا أَبَا سَعِيدٍ مَنْ رَضِيَ بِاللَّهِ رَبًّا وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا
وَبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَعَجِبَ لَهَا أَبُو سَعِيدٍ

99. Buhârî

100. Ahmed b . Hanbel

فَقَالَ أَعِدْهَا عَلَيَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ! فَفَعَلَ ثُمَّ قَالَ
 وَأُخْرَى يَرْفَعُ الْعَبْدُ مِائَةَ دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ مَا بَيْنَ
 كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ قَالَ وَمَا
 هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

«Ey Ebâ Said: Kim Allah'ı Rabb, müslümanlığı din, Muhammed'i -sallallahu aleyhi ve sellem- (yani beni) peygamber tanımağa razı olursa onun için cennet vâcib (lâyık) olur.

Bu Ebû Said'in hoşuna gitti de «Ya Rasûlallah! Bu sözü bana tekrar buyur» dedi. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- de öyle yaptı. (Ondan) sonra da şunu söyledi. «Diğer (bir şey daha vardır ki) o sayede Allah kulunu cennette yüz derece yükseltir. Her iki derecenin arası yerle gök arası kadardır.» Ebû Sâid Hudrî dedi ki: Ya Rasûlallah! O nedir? Cenâb-ı Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki: «Allah yolunda cihâd, Allah yolunda cihâd.»¹⁰¹

مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فُوقَ نَاقَةِ حَرَمِ اللَّهِ وَجْهَهُ
 عَلَى النَّارِ

«Kim Allah yolunda (velev bir devenin sağımı arasındaki zaman kadar olsun) cenk ederse Allah ateşi (cehennemi) onun yüzüne (zâtına) haram kılar.»¹⁰²

إِنَّمَا يُبْعَثُ النَّاسُ عَلَى نِيَّاتِهِمْ

«İnsanlar ancak niyetlerine göre ba's olunur.¹⁰³
(Yani kabirlerinden kaldırılır.)»

إِنَّمَا يُبْعَثُ الْمُقْتَبِلُونَ عَلَى النِّيَّاتِ

«Muhârebe edenler ancak niyetlerine göre ba's olunur.»

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: جَاءَ
رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ الرَّجُلُ
يُقَاتِلُ لِلْمَعْنَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ
لِيَرَى مَكَانَهُ فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ؟ قَالَ: مَنْ قَاتَلَ لِيَتَّكُونَ
كَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلَيَّا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî -radiyallahu anh- şöyle dedi:

102. Ahmed b. Hanbel

103. İbni Mâce

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e bir adam geldi de dedi ki: Ya Rasûlallah! Adam var ganimet için savaşır. Adam var şan ve şöhret için savaşır. Adam var mevkii görülmek için (yani gösteriş) için savaşır. (Bunlardan) kim Allah yolundadır?

Risâletmeâb -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

«Kim Allah'ın dediği fakat yalnız O'nun dediği üstün olsun diye döğüşürse işte onun savaşı Allah yolundadır.»¹⁰⁴

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bir gazâda «Tebük» seferinde buyurdu.

إِنَّ أَقْوَامًا بِالْمَدِينَةِ خَلَفْنَا مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلَا وَادِيًا إِلَّا
وَهُمْ مَعَنَا فِيهِ حَبَسَهُمُ الْعُدْرُ

«Gerçek bazı zümreler Medîne'de arkamızda kaldı (harbe iştirak etmedi, fakat) biz gerek bir dağ yoluna, gerek bir vâdiye girmedik ki, illâ onlar da orada bizimle berâber idiler. Onları özürleri alıkoymuştur.»¹⁰⁵

İmam Kurtubî diyor ki: Bu hadis-i şerif gerçekten mazereti olanlara da gâzinin ecri kadar sevâb verileceğini gösteriyor. Fakat niyyetin tam manâsıyla temiz ve mazeretin meşru olması şarttır.

104. Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizi, Neseî, ibnî Mâce

105. Buhârî

مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ
وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ

«Kim sıdk (ve ihlâs ile sağlam ve temiz bir niyyet) ile Allah'tan şehidlik (mertebesini) isterse Allah onu yatağında ölmüş bile olsa şehidlik (yüksek) menziline (derecelerine) ulaştırır.»¹⁰⁶

Ebû Hüreyre -radiyallahu anh- dedi ki: Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in (şöyle) buyurduğunu işittim.

«Kıyâmet gününde aleyhinde ilk önce hükmedilecek insanlar şunlardır:

1- Şehid edilmiş kimsedir. O Allah'ın huzûruna getirilir. (Allah) kendisine olan nimetlerini anlatır. O da bunları itirâf eder. (Cenâb-ı Hak) Öyle ise bunlara karşı ne yaptın? der. (Adam) Senin uğruna savaştım. Nihâyet şehid edildim, der.

Allah buyurur ki: Yalan söyledin. Ancak sen cür'etli cesur denilsin diye savaştın. Gerçekten öyle de denildi. Onun hakkında emredilir. Ateşə (cehenneme) atılıncaya kadar yüzü üstü sürüklenir.

2- İlim öğrenen, başkalarına da öğreten Kur'ân okuyan adamdır. O (huzura) getirilir. «Allah» kendisine olan nimetlerini anlatır. O da itirâf eder. Cenâb-ı Hak bunlara karşı ne yaptın? der. (Adam) İlim öğrendim onu

başkalarına da öğrettim. Senin uğrunda Kur'ân dahi okudum, der.

Allah buyurur ki: Yalan söyledin. Fakat sen ilim öğrendin, âlimdir desinler diye, Kur'ân okudun o kâridir denilsin diye. Hakikaten öyle de denildi. Sonra hakkında emrolunur. O ateşe (cehenneme) atılıncaya kadar yüzü üstü sürüklenir.

3- Cenâb-ı Hak'ın kendisini genişlettiği, malın her nev'inden kendisine verdiği adamdır. O getirilir. «Allah» ona olan nimetlerini anlatır. O da bunları itirâf eder. Cenâb-ı Hak «Öyle ise» bunlara karşı ne yaptın? der. Adam: «Hakkında infak edilmesini sevdiğin hiç bir yol bırakmadım illâ malımı senin uğrunda harcadım» der.

Cenâb-ı Hak; yalan söyledin, ancak onları cömerttir denilsin diye yaptın. Filhâkika öyle de denildi. Sonra hakkında emredilir o ateşe (cehenneme) atılıncaya kadar yüzü üstü sürüklenir.»

لَا أَجْرَ إِلَّا عَنِ حِسْبَةٍ وَلَا عَمَلَ إِلَّا بِنِيَّةٍ

«Hisbesiz bir ecir (ve sevâb) yoktur. Niyetsiz bir amel de makbul değildir.»¹⁰⁷

«Hisbe» yapılan hayırlı işlerden dolayı insanlardan hiç bir takdir ve mükâfat beklememek. Vazifeyi sırf vazife olduğu için Cenâb-ı Allah'ın rızası için yapmaktır.

«Hakikat şeytan, Adem oğlunun yollarını tutar (pusu kurup) oturur. O onun İslâm yolu üzerine oturdu ve kendi dinini, babalarının dinini bırakarak müslüman mı oluyorsun? dedi. (Adem oğlu) ona isyan etti. Müslüman oldu. Sonra Şeytan onun hicret yolunu (tutup) oturdu da kendi yerini ve göğünü terk ederek hicret mi ediyorsun? Muhacir (yabancı memlekette) ancak ayağı kazığa bağlanmış kısrağ gibidir, dedi. (Adem oğlu) ona da isyan etti. Sonra Şeytan onun savaş yoluna oturdu da cihâda mı gidiyorsun? O hem can, hem mal sıkıntısına uğramaktır. Sen muhârebe edeceksin (ama) öldürüleceksin, karın (başkasına) nikâh olunacak, mal da taksim edilecek, dedi. (Adem oğlu) yine ona da isyan etti. Muharebe etti. İşte kim böyle yapar (Şeytanın ve müfsidlerin tavsiyesine kapılmaz kalbini ve niyyetini bozmaz) ise onu cennete sokmak Aziz ve Celil olan Allah'ın üzerine hak (lâyık) olur. Kim suda boğulursa onu cennete sokmak Allah'ın üzerine hak (lâyık) kim de hayvanı üstünden atılıp öldürülürse onu da cennete sokmak Allah'ın üzerine hak (lâyık) olur.»

مَنْ غَزَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَمْ يَنْوِ إِلَّا عِقَالًا فَلَهُ مَا نَوَى

«Kim Allah yolunda velev devenin bir ayak bağı kadar cüz'i bir menfaat sağlamaktan başka bir şeye niyet etmeyerek (yani maddî herhangi bir fâideyi düşünerek) muharebe ederse onun nasibi ancak niyet ettiği o şeydir.¹⁰⁸ (O Allah'ın hiç bir sevâbına kavuşamaz.)

مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَّفَ
غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا

«Kim Allah yolunda muharebe eden bir mücâhidi donatırsa kendisi hakikaten gazâyâ iştirâk etmiş (yani muhârebenin sevâbını kazanmış) olur. Kim Allah yolunda savaşıyan bir adamın ailesine hayır ile vekâlet eder (Yani onların ihtiyaçlarını temin eyler) se o da gerçekten gazâyâ iştirâk etmiş (muharebenin ecrini kazanmış) olur.»¹⁰⁹

Gâziyi techîz etmek, donatmak demek ona harbde lâzım olan bütün ihtiyaçlarını tedârik ve temin etmek demektir. Kendisi mükellef olduğu askerlik ve savaş vazîfelerini omuzundan atarak sadece bir gâziyi techîz ile, hatta bin gâziyi donatmakla bu tebşîr-i nebevîden istifâde etmesi mümkün değildir.

Bu donatmak hizmeti her hangi meşru sebeplerle savaş dışı bırakılmış insanlara âiddir. Orduya yapılacak maddi ve mânevî îaneler, yardımlar bu tebşîrin sınırı içindedir.

مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ وَمَنْ خَلَّفَ
غَازِيًا فِي سَبِيلِهِ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ وَأَنْفَقَ لَهُ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ
وَمَنْ حَفِظَ أَهْلَ غَازٍ وَأَوْلَادَهُ حَفِظَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ

109. Buhârî, Müslim

الْقِيَامَةِ مِنْ أَهْوَالِهَا وَأَطَّلَهُ تَحْتَ عَرْشِهِ وَجَعَلَهُ جَارَ
نَبِيِّهِ فِي الْجَنَّةِ

«Kim Allah yolunda (savaşan) bir gâziyi techiz ederse kendisine de onun sevâbı kadar vardır. Kim (Allah) yolunda muhârebe eden (bir mucâhid)in âilesine hayır ile delâlet eder ve ona harcarsa kendisine de onun ecri kadar vardır. Kim bir gâzinin âilesini ve evlâdını korur himâye ederse Allah Teâlâ da onu kıyâmet gününde korkularından muhâfaza buyurur. Ve Onu cennette peygamberine de komşu yapar.»¹¹⁰

لَآنَ أُشَيِّعَ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَكْفِيَهُ عَلَى رَحْلِهِ
غُدُوَّةَ أَوْ رَوْحَةَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا

«Allah yolunda (savaşa) giden bir mucâhidi teşyi etmecliğim, bir de bir sabah veya bir akşam onun ağırlığının başında bulunuvermecliğim bana (göre) dünyadan da (dünya) içinde olan şeylerden de sevimidir.»¹¹¹

Teşyî demek sefere giden kimseyi uğurlamak için geçirivermektir. Sünnet-i seniyyedir.

110. Taberânî

111. Ahmed b. Hanbel

رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا
وَمَوْضِعٌ سَوِّطٌ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا
عَلَيْهَا وَالرَّوْحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ الْعُدْوَةَ
خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا

«Allah yolunda bir nöbet beklemek dünyadan da (dünya) üzerindeki şeylerden de hayırlıdır. Her hangi biriniz cennette kaçışını koyduğu yer bile dünyadan ve (dünya) üzerindeki şeylerden hayırlıdır.

Kulun Allah yolunda akşam veya sabah yürüyüş yapması dünyadan ve (dünya) üzerindeki şeylerden hayırlıdır.»¹¹²

مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَّمَهُ اللَّهُ عَلَى النَّارِ

«Ayakları Allah yolunda tozlanan kimseye Allah ateşi (cehennemi) haram kılar.»¹¹³

الْعُبَارُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِسْفَارُ الْوُجُوهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

«Allah yolunda (çalışır iken bulaşan) toz (bile) kıyâmet gününde yüzleri ağartacak (nur olacak) dır.»

112. Buhârî, Ahmed b. Hanbel

113. Buhârî

Enes -radiyallahu anh- dedi ki:

Biz bir muharebede Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in maiyyet-i seniyyesinde idik. İçimizde en çok gölgelenen ancak kendi elbisesiyle gölgelenebiliyordu.

Müslim'in rivâyetine göre: Elferiyle güneşin harâretinden yüzlerini koruyanlar da var idi.

Oruçlu olanlar o gün iş göremediler. Fakat oruçlarını bozanlar mücâhidleri sulamak için develeriyle su taşıdılar.

Arkadaşlarına hizmet ettiler. Onların işlerine güçlerine baktılar. Sallallahu Teâlâ Aleyhi ve Sellem buyurdu ki:

ذَهَبَ الْمُفْطِرُونَ الْيَوْمَ بِالْأَجْرِ

«Bugün sevâbı oruçsuzlar alıp götürdü.»

Seferde (muharebede) oruç tutanların menfaati yalnız kendilerinedir. Fakat oruç tutmayıp da asker kardeşlerine hizmet edenler hem oruçlu kadar sevab kazandılar hem gördükleri hizmetlerin derecesine göre ayrıca ecir aldılar.

Bu hadis-i şeriften istidlâl olunur ki mücahidler arasında yapılan hizmetlerin sevâbı nâfile orucun sevâbından büyüktür.

Cihadda yardımlaşmak, hele ordunun hareketleri esnâsında muâvenet ve gayret etmek bütün müslümanların üzerine vâciptir.

Ve yine **Ebû Hüreyre** -radiyallahu anh- şöyle demiştir: Nebiyy-i Ekrem -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki: Allah Teâlâ ve Tekaddes Hazretleri kendi yolunda (cihâda) çıkan kimseye (onu evinden çıkararak şey yalnız bana îmân ve peygamberlerimi tasdik ise) nâil olduğu ecir ve ganîmetle (sâlimen yurduna) geri getireyim veyahud cennete idhâl edeyim diye tekeffül etmiştir. «*Ümmetime meşakkat bâis olacağını bilmesem hiç bir seriyye (yani cihâd müfrezesine refâkat etmek) den geri kalmazdım. Allah bilir ki Allah yolunda katl olunup dirilmeyi ondan sonra katl olunup dirilmeyi, ondan sonra katl olunmayı ne kadar isterdim.*»

Ashâb-ı kirâmın kadınlarından **Rubeyyi' bint-i Muavviz** -radiyallahu anhâ- diyor ki:

كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْقِي وَنُدَاوِي
الْجَرْحَى وَنَزِدُ إِلَى الْمَدِينَةِ

«Biz (Muhârebelerde) Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- in maiyyetinde gider idik. (Mücâhidlere) su taşır yaralıları tedâvi eder, şehidlerin cenâzelerini Medîne'ye götürür idik.»¹¹⁴

Cihadda kadınların rolü hakkında bir hayli hadîs-i şerîf vardır. Bunlardan ikisi meâlen şudur:

1- Hz. Enes -radiyallahu anh- diyor ki:

114. Buhârî

Uhud gazvesinde ashâbın bir kısmı Peygamber -salallahu aleyhi ve sellem-'den ayrılmışlardı. Ben Ebû Bekir Sıddîk -radiyallahu anh- ın kızı Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- in zevcesi Âişe (radiyallahu anha) ile Ümm-i Süleym (radiyallahu anhâ)'yı gördüm ki paçalarını sıvayarak olanca gayretleriyle çalışıyorlardı.

İmam Buhârî diyor ki: Bu hadîsin senedindeki Ebû Ma'mer'den başkaları yine bu senetteki Abdü'l-Varis'den naklen «Onlar arkalarıyla su mataraları taşıyorlardı» diye rivâyet etmişlerdir. Ashâbın ağızlarına su döküyorlar, tekrar dönerek mataraları dolduruyorlar yine gidiyorlar ashabi suluyorlardı.

2- Sa'lebe bin Ebû Malik -radiyallahu anh- demiştir ki:

Ömer bin Hattab -radiyallahu anh- Medîne kadınları arasında yünden ma'mul elbiseler taksim ediyordu. Elinde güzel bir libâs kalmıştı: Yanındakilerden biri dedi ki:

– Ya Emir'el mü'minîn, bunu da şuna, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- in torunu Ümm-i Gülsüm'e verseniz. O Hz. Ali -radiyallahu anh ve kerremallahu vecheh-'in kızıdır dedi. Hz. Ömer radiyallahu anh- buyurdu ki:

– Hayır bu libâsa Ümm-i Süleym daha lâyıktır. Çünkü o Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e bey'at eden ensârın kadınlarından. Uhud gazvesinde de bize mataralarla su taşımıştır.

Ümm-i Süleym ki Enes bin Mâlik -radiyallahu anh-'ın vâlidesidir. Huneyn muharebesinde eline bir hançer

almış: «Düşmandan biri bana yaklaşmak isterse bununla karnını deşeceğim» diyordu.

Sa'lebe -radiyallahu anh- diyor ki: Bir muharebede düşmanın koyununu yağma ettik. Kestik. Kaplarımıza koyduk. O sırada Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- üstümüze geliverdi. Bu halî görünce kaplarımızı döktürdü ve şu hadîs-i şerifi irâd buyurdu:

إِنَّ النَّهْبَةَ لَا تَحِلُّ

«Çapulculuk ile alınan mal helâl olmaz.»¹¹⁵

مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَهُ
مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدَ يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ
إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ لِمَا يَرَى مِنَ الْكِرَامَةِ

«Cennete gireceklerden hiç biri yoktur ki kendisi için yeryüzünde hiç bir şey en küçük bir saâdet ümidi bile yok iken (tekrar) dünyaya dönmeyi arzu etsin. Fakat şehid böyle değildir. O (âhirette şehidlik sâyesinde) nice kerâmetler ve nimetler göreceği için (tekrar) dünyaya dönüp on defa daha ölmeyi temennî eder.»¹¹⁶

115. Müslim, Ahmed b. Hanbel

116. Buhârî

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُكَلِّمُ أَحَدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ
 أَعْلَمُ بِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالْوَنُ
 لَوْنُ الدَّمِّ وَالرَّيْحُ رِيحُ الْمِسْكِ

«Ruhum (kudreti) elinde bulunan Allah'a yemin ede-
 rim ki, Allah yolunda yaralanan hiçbir kimse yoktur ki,
 -kendi yolundan (hakikaten) kimin yaralandığını O çok
 iyi bilicidir- kıyamet günü renk (ve heyetleri) kan rengi,
 kokuları misk kokusu olarak gelmesin.»¹¹⁷

حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ
 أُمَّهَاتِهِمْ وَمِمَّنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنْ
 الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ فَيُخَوِّنُهُ فِيهِمْ إِلَّا وَقَفَ لَهُ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ فَقِيلَ لَهُ قَدْ خَلَفَكَ فِي أَهْلِكَ فَخُذْ مِنْ حَسَنَاتِهِ
 مَا شِئْتَ فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ فَمَا ظَنُّكُمْ

«Mücâhidlerin karılarının (memleketlerinde kalıp)
 oturanlar üzerindeki (Hak ve) hürmeti, kendi analarının
 (hak ve) hürmeti gibidir. Mücâhidlerden bir adamın âile-
 sine (ve işlerine nezâret ve) vekâlet edip de ona hâinlikte
 bulunan hiç bir kimse yoktur ki, kıyamet günü (o mücâhid)
 için (huzurunda) durdurulup, ona (bu adam) senin âilene
 hakikaten ihânet etmiştir. Haydi onun iyi amellerinden
 dilediğini al, denilmesin.

O da onun amellerinden dilediğini alır. Ya sizin zanınız nedir? (Yani siz o cür'eti cezâsız mı kalacak sanıyorsunuz?)»¹¹⁸

Enes bin Mâlik -radiyallahu anh- diyor ki:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ara sıra Milhan kızı Ümm-i Harâm'ın¹¹⁹ evine gider, o da kendisine yemek çıkarırdı.

«Ümm-i Haram» Ubâdetü'bnü'Sâmit -radiyallahu anh-'ın zevcesi idi. Yine bir gün Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e yemek yedirdi. Ve mübârek başını taradı. Sallallahu aleyhi ve sellem uyudu. Bir zaman sonra gülerek uyandı.

Ümm-i Haram diyor ki: Ben sordum.

– Ya Rasûlallah! Niçin güldünüz? Buyurdu ki:

نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غُرَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَزَكِّيُونَ
تَبِيحَ هَذَا لُبْحَرٍ مُلُوكًا عَلَى الْأَسْرَةِ أَوْ مِثْلَ الْمُتْلُوكِ عَلَى
الْأَسْرَةِ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ

– *Bana ümmetimden (Allah yolunda gaziler olarak) öyle insanlar gösterildi ki onlar sarayların üst katındaki*

118. Müslim, Ahmed b. Hanbel

119. Ümm-i Harâm (radiyallahu anha) Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in süt teyzesi olduğundan nâmâhrem değildi. Onun gemiye binışı Kıbrıs seferinde idi.

padişahlar halinde yahud (sarayların üst katındaki padişahlar gibi) şu denizin üstüne bineceklerdir.»

Bunun üzerine şöyle dedim:

– Ya Rasûlallah! Beni de onlardan kılması için Allah'a duâ et. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hemen duâ buyurdu. Sonra yine başını koydu (uyudu). Bir müddet sonra yine gülerек uyandı. Ben tekrar sordum. -Ya Rasûlallah niçin gülüyorsunuz? Evvelki gibi bana:

«Ümmetimden (Allah yolunda gâziler olarak) öyle insanlar gösterildi ki...» buyurdu.

Dedim ki:

Ya Rasûlallah! Duâ et! Allah beni de o zümreden kılsın.

Şöyle buyurdu:

«– Sen de (o denizin o sırtına bineceklerin) ilk (kafilesinden) olacaksın.»

Filhakika o kadın Hz. Osman -radiyallahu anha- zamanında gemiye binmiş denizden karaya çıkınca hayvandan düşerek şehid olmuştur.

Bu sefer müslümanların Akdeniz muharebelerinin birincisidir. Ümm-i Haram'dan başka gemide zevc-i mükerrerleri Ubâde bin Sâmî, Ebû Zer, Şeddad bin Evs, Ebu'd-Derdâ (radiyallahu anhüm) gibi ashâb-ı kiram da var idi.

Kıbrıs önlerinde Rum donanmasıyla şiddetli bir muharebe yapılmış, düşman donanması mağlub edilmiş. Kıbrıs fetholunmuşdu. Hicri-28.

Ümm-i Harâm (radiyallahu anha) işte böyle şanlı bir deniz muharebesinde bulundu. Fakat harbin sonunda adaya ayak bastığı zaman kendisine takdim edilen bir katırdan kazaen düşerek şehid oldu.

Müşarünileyha Kıbrıs'da medfundur.

O da onun amellerinden dilediğini alır. Ya sizin zanınız nedir? (Yani siz o cür'eti cezâsız mı kalacak sanıyorsunuz?)»¹¹⁸

Enes bin Mâlik -radiyallahu anh- diyor ki:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ara sıra Milhan kızı Ümm-i Harâm'ın¹¹⁹ evine gider, o da kendisine yemek çıkarırdı.

«Ümm-i Haram» Ubâdetü'bnü'Sâmit -radiyallahu anh-'ın zevcesi idi. Yine bir gün Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e yemek yedirdi. Ve mübârek başını taradı. Sallallahu aleyhi ve sellem uyudu. Bir zaman sonra gülererek uyandı.

Ümm-i Haram diyor ki: Ben sordum.

– Ya Rasûlallah! Niçin güldünüz? Buyurdu ki:

نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عَرَضُوا عَلَيَّ غُرَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَزْكَبُونَ
تَبِيحَ هَذَا لِبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسْرَةِ أَوْ مِثْلَ الْمُتْلُوكِ عَلَى
الْأَسْرَةِ أَنْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ

– *Bana ümmetinden (Allah yolunda gaziler olarak) öyle insanlar gösterildi ki onlar sarayların üst katındaki*

118. Müslim, Ahmed b. Hanbel

119. Ümm-i Harâm (radiyallahu anha) Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in süt teyzesi olduğundan nâmahrem değildi. Onun gemiye binışı Kıbrıs seferinde idi.

padişahlar halinde yahud (sarayların üst katındaki padişahlar gibi) şu denizin üstüne bineceklerdir.»

Bunun üzerine şöyle dedim:

– Ya Rasûlallah! Beni de onlardan kılmayı için Allah'a duâ et. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- hemen duâ buyurdu. Sonra yine başını koydu (uyudu). Bir müddet sonra yine gülerek uyandı. Ben tekrar sordum. -Ya Rasûlallah niçin gülüyorsunuz? Evvelki gibi bana:

«Ümmetinden (Allah yolunda gâziler olarak) öyle insanlar gösterildi ki...» buyurdu.

Dedim ki:

Ya Rasûlallah! Duâ et! Allah beni de o zümreden kılsın.

Şöyle buyurdu:

«– Sen de (o denizin o sırtına bineceklerin) ilk (kafilesinden) olacaksın.»

Filhakika o kadın Hz. Osman -radiyallahu anha- zamanında gemiye binmiş denizden karaya çıkınca hayvandan düşerek şehid olmuştur.

Bu sefer müslümanların Akdeniz muharebelerinin birincisidir. Ümm-i Haram'dan başka gemide zevc-i mükerrerleri Ubâde bin Sâmî, Ebû Zer, Şeddat bin Evs, Ebu'd-Derdâ (radiyallahu anhüm) gibi ashâb-ı kiram da var idi.

Kıbrıs österinde Rum donanmasıyla şiddetli bir muharebe yapılmış, düşman donanması mağlub edilmiş. Kıbrıs fetholunmuşdu. Hicri-28.

Ümm-i Harâm (radiyallahu anha) işte böyle şanlı bir deniz muharebesinde bulundu. Fakat harbin sonunda adaya ayak bastığı zaman kendisine takdim edilen bir katırdan kazaen düşerek şehid oldu.

Müşarünileyha Kıbrıs'da medfundur.